

प्रश्न १ :

- नाना ग्रंथांच्या संमती | उपनिषादें वेदांतश्रुती | आणि मुख्य आत्मप्रचीती | शास्त्रेंसहित ||
- नाना धोके देहबुद्धीचे | नाना किंत संदेहाचे | नाना उद्वेग संसाराचे | नसती श्रवणे ||
- भक्तीचेन योगें देव | निश्चयें पावती मानव | ऐसा आहे अभिप्राव | ईये गंथी ||

प्रश्न २:

- चूक : दासाबोधला अनेक ग्रंथांचा आधार आहे. त्यात अनेक गीतांचा समावेश आहे.
- चूक : उपनिषदें वेदांत आणि आत्मप्रचीती यांचा आधार घेतला आहे.
- बरोबर

प्रश्न ३:

२९ ते ३८ ह्या ओव्यांमध्ये फलश्रुती सांगितलेली आहे. दासबोधाच्या अभ्यासाने व आचरणात आणल्याने खालील फायदे होतात :

- मुक्तीचा मार्ग सापडतो
- अज्ञान दूर होते
- आळशी मनसे उद्योगी होतात
- पापी मनसे पुण्यवान होतात
- इत्यादी

प्रश्न ४:

- वाईट वृतीने ह्या ग्रंथाचा अभ्यास केला तर काहीही फायदा होणार नाही. गोष्ट कितीही चांगली असली तरी वाईट इष्टीने ती उपयोगात आणली तर परिणाम वाईटच होते. जसे, अमृत कितीही चांगले असले तरी राहू सारख्या वाईट माणसाने प्राशन केले तर तो अमर झाला नाही तर तो मृत्यु पावला.
- पेराल तसे उगवते. जी भावना ठेऊन ह्या ग्रंथाचा अभ्यास केला जाईल त्याचे फळ मिळेल.

प्रश्न ५:

समाधी : मला त्याप्रकारच अनुभव एकदा आला असे वाटते. मी सिद्ध समाधी योगाचा अभ्यासक्रम केला आहे. त्यात सुदर्शन क्रिया शिकवतात. त्या दरम्यान काही क्षण मला समाधी सारखा अनुभव आला. एकदम शांत, हलके आणि आनंदमय वाटले होते. बहुदा यालाच समाधी अवस्था म्हणत असावेत. माहित नाही. काही वेळेस निसर्गामध्ये वावरताना असे प्रसंग आले आहेत.

श्री ग्रंथराज दासबोध अध्ययन (पत्रिका) e-mail द्वारा
श्री समर्थ को हौ. सो. पटवर्धन बाग धन्वन्तरी सभागृहामारे, एंडवर्ग, पुणे ४११००४

E-18
ems-03

क्रिया करून करवावी | बहुतांकरवीं ॥

श्री. / मै. / क्र. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी मु. पुणे - ४११००२ दिनांक १४/३/२०११ यांसी
स. न. वि. वि. e-mail

- १) आपली प्रवेशपत्रिका आणि पहिला स्वाध्याय मिळाला. आपणास 'पत्रिका दासबोध अध्यास' उपक्रमात प्रवेश देण्यात आला आहे.
२) आपल्या प्रवेशपत्रिकेमध्ये पूर्ण नाव, वय, शिक्षण, व्यवसाय व गावाचा 'पिन' नव्हेता. यजिस्टरसाठी ही माहिती अवश्यक असते. तरी एका पोस्टेकार्डवर ही माहिती लिहून सत्वर पाठवावी. त्यावर आपल्या अध्यासार्थी क्र. मिहावा.
३) आपला अध्यासार्थी क्र. (-18/ems) हा असून प्रत्येक स्वाध्यायावर किंवा आमच्याशी पत्रव्यवहार करताना तो लिहिलाच पाहिजे. अंशासाठी अध्यासार्थीचा अनुक्रमांक असतो व छेदस्थानी समीक्षक क्रमांक असतो म्हणून हे दोन्ही लिहिलेच पाहिजेत.
४) आपल्या समीक्षकाचे नाव खाली दिले आहे. त्या पत्त्यावरच आपले पुढील स्वाध्याय दरमहा १० ते १५ तारखेपर्यंत पाठवावे. त्यासोबत चार ओळी तरी मजकुराचे स्वतंत्र पत्र (प्रेषणपत्र) लिहावे.

समीक्षकाचे नाव व पत्ता
रविंद्र जी. फडके व्हॉट्सॅप
ph 080-23394676
Mob-09845350597
rgphadke@gmail.com

५) आपणास काही प्रापूचिक अडचणीमुळे एखाद्या महिन्यात जर स्वाध्याय पाठविता आला नाही तर एक फॉस्टकार्ड पाठवून त्याप्रमाणे कळवावे. प्रत्येक स्वाध्यायावरोबर स्वतःच्या पत्त्याचे अंतर्देशीय पत्र समीक्षकांकडे पाठविलेच पाहिजे.

६) आपल्या परिचित मंडळीमध्ये या उपक्रमाचा प्रसार करणे ही समर्थसेवाच आहे.
७) या पत्ताच्या शेवटी एक माहितीची स्लिप आहे ती क्रमांक दुसऱ्या स्वाध्यायावरोबर पाठवावी. आपण या उपक्रमात भाग घेण्याचा संकल्प का केला, त्याबद्दलचा मजकूर सदर स्लिपच्या मार्गे लिहावा. समीक्षकांनाही ही संक्षिप्त माहिती असणे जरुर आहे.

८) आपणास कोणतीही अडचण आली तर सूचालकांच्या पत्त्यावर जोडकर्ड पाठवावे. त्या क्रमांकांमध्ये आपल्या समीक्षकांनाही ही संक्षिप्त माहिती असणी अन्यथा दोन्ही कार्डांमध्ये सिव्हेके पडून कार्ड रद्द होते. दोन मुदी कार्ड नापरून जोडकर्ड तमार करताना स्वतःच्या पत्ता लिहिलेत्या कार्डावरील तिकिट झाकले जाईल असा प्रकारे कार्ड बुळवून देण्याचा एप्लिप्रिय माराव्या किंवा दाके घस्तवा.

रघुनाथ १९६०@yahoo.in, पुणे कॅब्र संचालिका : सौ. यशस्विनी मुकुंद कॅब्रकर

म.विंजोळी — CIO

yphadke
yphadke45@yahoo.co.in

खालील माहिती - स्लिप कापून ती समीक्षकांकडे स्वाध्यायासोबत पाठविलीच पाहिजे.

मा. समीक्षक,

श्री. / मै. / क्र. रविंद्र जी. फडके Egbphadke@gmail.com (स.क्र.) ems-03

यांसी स.न.वि.वि.

मी समीक्षणासाठी दरमहा आपले स्वाध्याय आणि उत्तरासाठी माझा पत्ता लिहिलेले अंतर्देशीय पत्र पाठवीनं. मला आपण मार्गदर्शन कारवे ही विनंती. या उपक्रमात भाग घेण्याचा संकल्प का केला हे स्लिपच्या माझील बाजूस संक्षिप्तपणे लिहिले आहे.

पूर्ण नाव : श्री. / मै. / क्र. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी वय ३० वर्षे —

शिक्षण — M.S. व्यवसाय नोकरी अध्यासार्थी क्र. (-18/ems) पूर्ण केलेले स्वाध्याय

छंद, वाचन, इतर कार्य

पूर्ण पत्ता : (पिनसह) E-1-32 स्टेट बँक नगर NCL, पंचवडी, फालम-पाण्यांग, पुणे -

e-mail - yogeshkulkarni@yahoo.com

गावाचे नाव — पुणे पिन कोड नं. ४११००२

अध्यासार्थीची स्वाक्षरी

फोन नंबर (असल्याचे) ०२०-२५८९८९६३

दि. १ / २०

— ९८९०२५१४०६

घरानजीकची खून

(एस. टी. डी लिहावा)

अक्षयोक्तार
e-18/ems-03

॥४८॥ गोगांव ३०, M.S., नोकरी
गोगांव ९४३-९९
sgphadke@gmail.com <समीक्षा>

मो. नो. विवेक.

e-mail करे अक्षयासुनात सर्वांग घेताचावहाठ जरुर आणिंदत!

प्रसारी हा पात्र वैयक्तिक डास्टो. या अभ्यासानुसारे हा अनुभव
आविक ममृदृ होईल किंतु काय असे अस्तीर्थ शब्द नाही. प्र.॒४४

आपांचा उत्तराविधी दो इकाटिप्पाणी डाहे. या अक्षयाचा उद्देश

जीवनालाई एक मजबूत तत्वज्ञानाची डापती ओळख घावी आसा आहे.

माणसाने भाषणाशी बोगणे हे आशुष्यात फास्व नहल्लाचे असू

डिग्री/डिप्लोमा इ. इंजिनिअर हे पौराणाणालाई डास्टावेश स्थाप नत
S.A.-गोंदवडेपर्यंत नोंदवते डाहे. जीवन हे अनेकाकाबरत्या सहकारी नेच
ममृदृ होत भासते. भासागे लासांनी लेकसंप्रदाविधीपण - महंगांचा

ममृदृ नाही असते. भासागे लासांनी लेकसंप्रदाविधीपण - महंगांचा

वरातीत मर्किं शुभेच्छा!

मृग.
मनोहर जोशी.

प्रश्न १ :

प्रपंच न करता केवळ परमार्थ केला तर नेहमीच्या जगण्यासाठी लागणाऱ्या गोष्टी कोण पुरवणार. खाण्या पिण्याची सोय काय ? भुकेल्या पोटी परमार्थ साधने अवघड आहे. आधी पोटोबा मग विठोबा.

परमार्थ न करत फक्त प्रपंच केला तर सारासार (विवेक) विचार शिवाय जगल्याने अनेक दुःखे भोगावी लागतात. फक्त भोगवादी (Materialistic) राहिल्याने आणि आत्मप्राप्ती हे ध्येय विसरल्याने माणसे कष्टी होतात.

प्रश्न २:

प्रपंच आणि परमार्थ या दोहोंमध्ये “सावधानता” (Alertness, awareness) हवी.

प्रश्न ३:

उर्दू शब्द : साहेब, बेखबर, खबरदार.

प्रश्न ४-१ :

जगात सारासार विचार करून चालणेच योग्य आहे. समर्थनी उदाहरणादाखल सांगितले आहे की क्षुद्र अशी आळी पण पुढच्या मार्गाचा अंदाज घेत चालते. तर मानावासारख्या विकसित जीवाला असे आचरण करणे का जमू नये. पुढे काय येणार आहे त्याचा अंदाज घेत मार्गक्रमणा करावी असे सुचवले आहे. अविवेकाने कोणतेही निर्णय घेऊ नयेत.

प्रश्न ४-२ :

सर्वसाधारणपणे प्रपंचाला परमार्थपेक्ष्या हीन समजले जाते म्हणून काही जण प्रपंचाकडे पूर्ण दुर्लक्ष करून परमार्थ साधण्याचा प्रयत्न करताना दिसतात. त्यांना उद्देशून समर्थ म्हणतात की ज्यांना प्रपंचा चालवता येत नाही ते परमार्थ काय साधणार. प्रपंच ही परमार्थासाठी लागणाऱ्या गोष्टींची शाळा आहे. जो प्रपंचात यशस्वी होतो त्याला परमार्थ साधने सोप्ये जाते.

प्रश्न ५:

1. सुखी असतो खबरदार | दुःखी होतो बेखबर ||
2. संसारी असतां मुक्त | तोची जाणावा संयुक्त ||
3. म्हणौन सर्व सावधान | धन्य तयाचे महिमान | जर्नी राखे समाधान | तोची येक ||

Date: 13/8/19

॥ शोधात्मक प्रश्नांक ॥

कौ. वा. वा. वैज्ञानिक योग्य संगीत विषय.

प्रश्नांक 2 के अनुसार बहुमतीय विवरण आवश्यक है। इसी भवित्व में PDF फ़ाइलों कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आहे। Google document मध्ये इन्हीं द्वारा PDF भारतीय भवित्वी मध्ये उपलब्ध वाढी तेजी द्वारा द्वितीय विवरण आवश्यक है।

प्रश्नांक 2 विवरण आवश्यक है।

प्रश्न 1) प्राचीन भारतीय विवरण अनुसार विवरण आवश्यक है। योग्य विवरण आवश्यक है। इसी विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। योग्य विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। योग्य विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। योग्य विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 2) सांविद्यागत्ता (Geotextiles, Geomaterials) हा विवरण कोडों विवरणातील विवरण है। विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 3) टीवटी उद्योग विवरण (सामविकासी उत्पादन मात्रा तेजी विवरण) है। टीवटी विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। टीवटी विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। टीवटी विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। टीवटी विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 4) योग्य विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 5) एवं विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 6) एवं विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। एवं विवरण कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 7) उत्तराधिकारी कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। उत्तराधिकारी कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 8) उत्तराधिकारी कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है। उत्तराधिकारी कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

प्रश्न 9) उत्तराधिकारी कोडों ते वामपाली द्वितीय तकनीय आवश्यक है।

आवश्यक है।

प्रश्न १ : जोड्या जुळवा

- अचूक येत्न करवेना - म्हणौन केले ते साजेना
- जवरी चंदन झिजेना - तव तो सुगंध कळेना
- पेरले ते उगवते - उसिणे द्यावे घ्यावे लागते
- आपणास आहे मरण - म्हणौन राखावे बरेपण
- लोक नाना परीक्षा जाणती - अंतर परीक्षा नेणती
- बोलतो खरे चालतो खरे - त्यास मनाती लहान थोरे

प्रश्न २: बरोबर चूक ओळखा

- जगात एकजण सुखी तर एकजण दुखी असतो व याला कारण त्याचे प्रारब्ध
 - चूक
 - अचूक उत्तर : दुखी असण्याला कारण त्याचे यत्न अचूक नाहीत, नुसतेच श्रम होत आहेत
 - ओवी :अचूक येत्न करवेना | म्हणौन केले ते साजेना | आपला अवगुण जाणवेना | काही केल्या ||
 - संदर्भ : १२-२-६
- लोकांनी आपणास सज्जन म्हणावे त्यासाठी लोकांचा उपद्रव सोसावा लागतो.
 - बरोबर
 - ओवी : लोकी बरे म्हणायाकारणे | भल्यांस लागते सोसणे | न सोसिता भंडवाणे | सहजची होये ||
 - संदर्भ : १२-२-१३
- माणसाचे सद्गुण निर्दर्शनास आल्यावर सुद्धा जगाचे अंतकरण त्याच्याबद्दल निवळू शकत नाही.
 - चूक
 - अचूक उत्तर : माणसाचे सद्गुण निर्दर्शनास आल्यावर जगाचे अंतकरण त्याच्याबद्दल निवळते.
 - ओवी :जगदंतर निवळत गेले | जगदांतरी सख्य जाले | मग जाणावे वोळले | विश्वजन ||
 - संदर्भ : १२-२-१९
- दुसऱ्याला नवे ठेवायची आणि आपली तरफदारी करायची ही सामान्य लोकांची लक्षणे आहेत.
 - बरोबर
 - ओवी :दुसऱ्यास शब्द ठेवणे | आपला कैपक्ष घेणे | पाहां जाता लोकिक लक्षणे | बहुतेक ऐसी ||
 - संदर्भ : १२-२-१२
- माणसाच्या बोलण्यावरून त्याची मनःस्थिती दक्ष माणसाला अजमावता येते
 - बरोबर
 - ओवी :शब्दपरीक्षा अंतरपरीक्षा | काही येक कळे दक्षा | मनोगत नतदक्षा | काय कळे ||
 - संदर्भ : १२-२-११

प्रश्न ३: अ : सर्वसामन्य माणसाच्या वासना व कल्पना कश्या स्वरूपाच्या असतात?

माणसाचे सतत काहीतरी विचार चालू असतात. आपली वासना काहीतरी विचार करते तर कल्पनांची दिवास्वप्ने चालूच असतात. We are constantly surrounded by different thoughts, all the time.

ओवी : काये म्हणते वासना | काये कल्पिते कल्पना | अंतरीचे तरंग नाना | प्रकारे उठती ||

संदर्भ : १२-२-२

प्रश्न ३: ब : माणसाला अपयश येण्याचे मुख्य कारण समर्थाच्या मते कोणते ?

प्रयत्न योग्य दिशेने केला नाही तर ते वाया जातात. यश मिळण्यासाठी यत्न आणि तेही अचूक यातना गरजेचे आहे. तसे जर नसेल तर ते फुकटचे श्रम होऊन जातात.

ओवी : अचूक येत्न करवेना | म्हणौन केले ते साजेना | आपला अवगुण जाणवेना | काही केल्या ||

संदर्भ : १२-२-६

प्रश्न ४: गाळलेल्या जागा भरा

1. जो आपला आपण नेणे | तो दुसऱ्यांचे काये जाये | न्याये सांडिता दैन्य वाणे | घेती लोक ||
2. आपणास जे मानेना | तेथे कदाची राहवेना | उरी तोडून जावेना | कोणीयेके ||
3. आपणास आहे मरण | म्हणून राखावे बरेपण | कठीण आहे लक्षण | विवेकांचे ||

प्रश्न १ : जोड्या जुळवा

- अचूक येत्न करवेना - म्हणौन केले ते साजेना
- जवरी चंदन झिजेना - तव तो सुगंध कळेना
- पेरले ते उगवते - उसिणे द्यावे घ्यावे लागते
- आपणास आहे मरण - म्हणौन राखावे बरेपण
- लोक नाना परीक्षा जाणती - अंतर परीक्षा नेणती
- बोलतो खरे चालतो खरे - त्यास मनाती लहान थोरे

प्रश्न २: बरोबर चूक ओळखा

- जगात एकजण सुखी तर एकजण दुखी असतो व याला कारण त्याचे प्रारब्ध
 - चूक
 - अचूक उत्तर : दुखी असण्याला कारण त्याचे यत्न अचूक नाहीत, नुसतेच श्रम होत आहेत
 - ओवी :अचूक येत्न करवेना | म्हणौन केले ते साजेना | आपला अवगुण जाणवेना | काही केल्या || (१२-२-६)
- लोकांनी आपणास सज्जन म्हणावे त्यासाठी लोकांचा उपद्रव सोसावा लागतो.
 - बरोबर
 - ओवी : लोकी बरे म्हणायाकारणे | भल्यांस लागते सोसणे | न सोसिता भंडवाणे | सहजची होये || (१२-२-१३)
- माणसाचे सद्गुण निर्दर्शनास आल्यावर सुद्धा जगाचे अंतकरण त्याच्याबद्दल निवळू शकत नाही.
 - चूक
 - अचूक उत्तर : माणसाचे सद्गुण निर्दर्शनास आल्यावर जगाचे अंतकरण त्याच्याबद्दल निवळते.
 - ओवी:जगदंतर निवळत गेले | जगदांतरी सख्य जाले | मग जाणावे वोळले | विश्वजन || (१२-२-१९)
- दुसऱ्याला नवे ठेवायची आणि आपली तरफदारी करायची ही सामान्य लोकांची लक्षणे आहेत.
 - बरोबर
 - ओवी :दुसऱ्यास शब्द ठेवणे | आपला कैपक्ष घेणे | पाहौं जाता लोकिक लक्षणे | बहुतेक ऐसी || (१२-२-१२)
- माणसाच्या बोलण्यावरून त्याची मनःस्थिती दक्ष माणसाला अजमावता येते
 - बरोबर
 - ओवी :शब्दपरीक्षा अंतरपरीक्षा | काही येक कळे दक्षा | मनोगत नतद्रक्षा | काय कळे || (१२-२-११)

प्रश्न ३: अ : सर्वसामन्य माणसाच्या वासना व कल्पना कश्या स्वरूपाच्या असतात?

माणसाचे सतत काहीतरी विचार चालू असतात. आपली वासना काहीतरी विचार करते तर कल्पनांची दिवास्वप्ने चालूच असतात. We are constantly surrounded by different thoughts, all the time.

ओवी :काये म्हणते वासना | काये कल्पिते कल्पना | अंतरीचे तरंग नाना | प्रकारे उठती || (१२-२-२)

प्रश्न ३: ब :माणसाला अपयश येण्याचे मुख्य कारण समर्थाच्या मते कोणते ?

प्रयत्न योग्य दिशेने केला नाही तर ते वाया जातात. यश मिळण्यासाठी यत्न आणि तेही अचूक यातना गरजेचे आहे. तसे जर नसेल तर ते फुकटचे श्रम होऊन जातात.

ओवी: अचूक येत्न करवेना | म्हणौन केले ते साजेना | आपला अवगुण जाणवेना | काही केल्या || (१२-२-६)

प्रश्न ४: गाळलेल्या जागा भरा

1. जो आपला आपण नेणे | तो दुसऱ्यांचे काये जाये | न्याये सांडिता दैन्य वाणे | घेती लोक ||
2. आपणास जे मानेना | तेथे कदाची राहवेना | उरी तोडून जावेना | कोणीयेके ||
3. आपणास आहे मरण | म्हणून राखावे बरेपण | कठीण आहे लक्षण | विवेकांचे ||

प्रश्न ५: खालील ३ ओव्यांची मी निवड करेन.

1. विद्या उंदंडची सिकला | प्रसंगमान चुकताची गेला | तरी मग तये विद्येला | कोण पुसे || (दा. १२-२-३०)

एखाद्याने प्रचंड पुस्तकी ज्ञान मिळवले असेल पण ते जर वेळेला व्यवहारात वापरता आले नाही तर उपयोग काय. कोठे काय बोलावे, कसे वागावे, ह्या गोष्टी फक्त शिक्षणाने येत नाहीत. ज्ञान कशाही पद्धतीने वापरता येते, चांगल्या व वाईट सुद्धा. त्याचा सुयोग्य वापर करणारा खरा शहाणा. समाजामध्ये आपल्याला अशी अनेक उदाहरणे दिसतात की ती माणसे लौकिकार्थाने शिक्षित नसून सुद्धा वागण्यात बोलण्यात खुप हुशार आणि योग्य असतात.

2. आपणास आहे मरण | म्हणौन राखावे बरेपण | कठीण आहे लक्षण | विवेकाचे || (दा. १२-२-२६)

'मरण' हे एक सत्य आहे. त्याची जाणीव ठेवल्याने आपली विचार दृष्टी बदलू शकते. जे आपण करतो आहे, ज्याच्यासाठी आपण खोटे वागतो आहे, त्या गोष्टी आपल्याला सोडून जाव्या लागणार आहे, हे पटले की माणूस चुकीचे वागणे सोडून देईल असे वाटते. तो कमी स्वार्थी बनेल. लोकांच्या उपयोगाचे काम करेल. (टॉलस्टॉय ची एक कथा आहे त्यात एका माणसाला तो दिवासात पळेल तितकी जमीन मिळणार असते. तो हवारेपणाने इतका धावतो की दमून मरतो. त्याला पुरायला शेवटी छोटी जागा पुरते.)

3. हे आवधे आपणापासी | येथे बोल नाही जनासी | सिकवावे आपल्या मानसी | क्षणाक्षणा || (दा. १२-२-२३)

कोठल्याही वाईट गोण्टीसाठी दुसऱ्याला दोष देण्याची आपल्याला सवय असते. दुसऱ्याला नाही तर नशीबाला. आपल्या वागण्याला सर्वस्वी आपणच जबाबदार आहोत हे समर्थनी सांगितले आहे. It's all about how you react to a situation. You most of the times have choice in manner in which you respond. You cannot blame anybody/anything else for your behavior.

॥ श्रीराम प्रसन्न ॥

श्री.रा.रा. योगेश कुलकर्णी यांस स.न.वि.वि.

दि. 04-5-2011

तुमचा स्वाध्याय मिळून 5- 6 दिवस झाले. प्रथम समीक्षण करतो आहे.

प्र 1) सर्व जोडया योग्य जुळल्या आहेत. 1,2, 3 ,5, 6 ह्या जोडया प्रपंचामधे तर 1,3,4,6 ह्या परमार्थामधे यश मिळण्यासाठी मार्गदर्शक आहेत. अचूक यत्र म्हणजे जे काम करायचे त्याचे पूर्व नियोजन करणे, किती व काय काय resources लागतील, कोण करु शकेल , किती वेळ लागेल, हे व इत्यादि सर्व ठरवणे , वेळोवेळी आढावा घेणे; सगळे येते. आपण अस प्रयत्न करत आहोत कां? हे स्वतच पहायचे आहे. (परमार्थ व प्रपंचा मधे)

प्र.2-1) बरोबर उत्तर आहे.

प्र.1-2) बरोबर. पण याच अर्थ असा नाही की असा त्रास देणार्यास त्याची जाणीव करून द्यायची नाही. सौम्य शब्दात जरूर सांगायचे. हे रामकृष्ण परमहंसानी सुदधा सांगितले आहे.

प्र.1-3) बरोबर. लोकांना कळायला वेळ लागतो एवढे मात्र लक्षात ठेवायचे व मनाचा तोल ढळू द्यायचा नाही..सबूरी हा एक फार उत्तम गुण आहे.

प्र.1-4) बरोबर. हे लक्षात ठेवुनच जगाशी व्यवहार करायचा.

प्र.1-5) बरोबर. परीक्षा करणे तसे कठीण नसते. थोडी PRACTICE लागते. आपल्या कार्यालयामधे, घरी नेहमीच ही practice केली तर आपले फायदेच होतात.

Note : ह्या प्रकारच्या प्रश्ना वर यापुढे ४ ते ५ ओळींचे विवरण जरूर करावे.

प्र.3 अ) कोणत्या तर्हेच्या कल्पना किंवा वासना असतात हे प्रश्नामधे विचारले आहे. हा भाग लिहायचा राहून गेला आहे. चांगले जेवण, चांगले वस्त्र , संपत्ती, आरोग्य, भरपुर पैसा, घरदार प्रसिद्धी, नांवलौकिक हे सर्व सगळ्यांना हवे असते. बहुतेक जन हे स्वार्थासाठीच पूजा , नवस, इत्यादी सर्व करतात. देवाच्या भेटी करीता नव्हे. ओवी बरोबर निवडली आहे.

प्र ३-ब) अगदी योग्य उत्तर आहे. येथे पण थोडेसे स्वःतःचे विवरण चालले असते.(४ ते ५ ओळी).

प्र.4) सर्व जागा बरोबर भरल्या आहेत. ह्या प्रश्नामधे समासाचे जणु सारच आले आहे.

३ री ओवी माझ्या मते महत्वाची व रोज आठवणींत आणण्या सारखी आहे.

प्र.5) प्रश्नाचे उत्तर लिहीलेले नाही. असे कां बरे झाले? स्वाध्याय ४ बरोबर उत्तर पाठ्यावे..

एकूण बाकी सर्व उत्तरे चांगली लिहिली आहेत. हा समास अत्यंत महत्वाचा आहे . सारखी revision करण्यास योग्य असा आहे.

घराच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न. किंवा अ.आ.

आपला
रवीन्द्र फडके

सूचना: ओवी क्रमांक लिहिताना फक्त 12-2-10 असे लिहिलेले पुरे.

संदर्भ क्रमांक ओवी नंतरच लिहिणे जास्त उचीत होईल. वेगळे लिहिण्याची जरूरी नाही.

प्रश्न १ अ : संपूर्ण ओव्या लिहा

- सत्याची वाट विवेकाच्या जोरावर पक्की करून ठेवावी

अपकीर्ती ते सांडावी | सद्कीर्ती वाढवावी | विवेके दृढ धरावी | वाट सत्याची || (दा. १२-२-४१)

- धुम्रपान आणि मादक पदार्थ सेवन करू नये

धुम्रपान घेऊ नये | उन्मत्त द्रव्या सेऊ नये | बहुचकांसी करू नये| मैत्री कदा || (दा. १२-२-२७)

- परस्त्रीकडे पापी दृष्टीने पाहू नये

बहुत चिंता करू नये | निगुसापणे राहू नये | परस्त्रीते पाहो नये | पापबुद्धी || (दा. १२-२-१६)

- विद्या प्राप्त करणे आणि तिची उजळणी करणे हे केव्हाही सोडू नये

वक्तव्यास खोडू नये| ऐक्यतेसी फोडू नये| विद्या अभ्यास सोडू नये| काही केल्या || (दा.१२-२-८)

- सतत कष्ट करण्याची पाळी आली तरी त्याचा त्रास मानू नये

सुख आंग देऊ नये | प्रेत्न पुरुषे सांडू नये | कष्ट करिता त्रासो नये | निरंतर || (दा.१२-२-१४)

प्रश्न १ ब : उत्तम लक्षणे सांगण्याचा हेतू :

देहाला विसरून जाऊन आत्मा-परमार्थ यांच्याकडे प्रवास हा मानवी जीवनाचे द्येय असावे. ते साध्य करण्यासाठी देहाला टप्प्या टप्प्याने मुक्त करावे लागते. त्याच्यातील आसक्ती-दुर्गुण नाहीसे करावे लागतात आणि संयमित व चांगले गुण अंगीकारावे लागतात. असे चांगले गुण समर्थानी या समासात सांगितले आहे. म्हणूनच त्यास 'उत्तम लक्षण' म्हणले आहे.

प्रश्न २: एखाद्या सभेत गेल्यावर वक्ता किंवा श्रोता या नात्याने पाळण्याचे नियम:

श्रोता या नात्याने एखाद्या सभेत गेल्यावर विचित्र प्रश्न विचारू नयेत. वायफळ चर्चा करू नये. वक्ता या नात्याने सभेत लाजू नये. मुद्देसूद विषयाला धरून बेलावे.

प्रश्न ३ : चरणांचा अर्थ सांगा :

- प्रीतीविण रुसो नये | चोरास वोळखी पुसो नये

एखाद्यावर रागावण्याचा रुसण्याचा अधिकार आपल्याला तेंव्हाच प्राप्त होतो जेंव्हा त्याच्याविषयी आपणास आपलकी-प्रेम असते. नाहीतर त्या रागावण्याचा परिणाम होत नाही. वेगळा अर्थ काढला जाऊन भांडणे होऊ शकतात.

आपण कोणाशी बोलतो आहोत त्याचे ध्यान ठेवावे. माणूस लबाड वाटला तर त्याच्याशी सावधपणे वागावे. जास्त माहिती सांगू नये व विचारू पण नये. फसले जाण्याची शक्यता असते.

2. बोलीला बोल विसरो नये | प्रसंगी सामर्थ्य चुको नये

दिलेला शब्द पाळावा. जे बोलले आहे त्या प्रमाणे वागावे. नाहीतर दुसऱ्यांचा आपल्याविषयी विश्वास उडतो.

वेळप्रसंगी सामर्थ्याचा बाळाचा वापर जरूर करावा. चांगल्या हेतू साठी दुर्गुणांचा नाश करण्यासाठी कठोर व्हावे लागते.

3. वैरियांस दंडू नये | शरण आलिया

एखादा शत्रू मनापासून शरण आला असेल, त्याला त्याची चूक पटली असेल आणि पुन्हा तो अशी गोष्ट करणार नाही अशी खात्री असेल तर त्याला क्षमा करावी. शासन करू नये.

प्रश्न ४ : उपदेश लिहा :

- आपला आहार व निद्रा : पदार्थ आवडीचे असले तरी खूप खाऊ नये, शरीरास अपय होण्याची शक्यता असते. जास्त झोप पण घेऊ नये. आळस वाढतो. दोन्ही गोष्टीवर नियंत्रण असावे.
- आपली वस्त्रे : आपले कपडे स्वच्छ आणि नीटनेटके असावेत. परमार्थाच्या मार्गावर असले तर घाणेरडे दुर्लक्षित राहयालाच पाहिजे असे नाही.
- आपले बोलणे : वायफळ बडबड करू नये. शिवी देऊ नये. संपूर्ण समूहाचे मत चुकीचे आहे असे सांगू नये.
- आपले द्रव्यार्जन : हल्ली थोडे पैसे मिळाले तरी माज आलेला पाहतो. लोक अर्ध्या हळकुळाने पिवळे होताना दिसतात. मर्यादाशील वर्तन असावे.

प्रश्न ५ : ‘ या सामासामधील उपदेश ऐहिक व परमार्थिक आहे ‘ हे स्पष्ट करा

उत्तम लक्षण या समासातील उपदेश हा एखाद्याला वानारापासून माणसाकडे व नंतर देवत्वाकडे नेणारा उपदेश आहे. कसे राहावे, वागावे, बोलावे हे त्यात सांगितले आहे. मर्यादाशील संयमित राहण्याने हळू हळू ऐहिक सुखाच्या मागे न लागता परमार्थिकडे वाटचाल करणे सुकर होते.

॥श्रीराम प्रसन्न ॥

दि. १०-०५-२०११

श्री.रा.रा.योगेश कुळकर्णी यांस स.न.वि.वि.

तुम्ही ताबडतोब पुढचा स्वाध्याय पाठवला हे आवडले. आजचे काम उद्यावर न टाकणेच उत्तम.

प्रथम ३ न्या स्वाध्यायाच्या ५ व्या प्रश्नाचे समीक्षण करून मग ४ थ्या चे समीक्षण लिहीत आहे.
प्र.५-१) अगदी बरोबर उत्तर आहे.

प्र.५-२) हे उत्तर पण बरोबरच आहे. ह्या ओविचे वैशिष्ठ्य हे आहे की येथे indirectly आपल्याला समर्थनी हे सांगितले आहे की प्रपंच करा पण नरदेहाचे मुख्य उद्दिष्ट परमार्थ साधनेद्वारे ईश्वराची भेट घेऊ हे आहे हे विसरू नका. ऐवढे लक्षांत घ्यायचे.

प्र.५-३) हे उत्तर पण अगदि योग्य आहे.

स्वाध्याय ४ चे समीक्षण.

प्र१) सर्व ओव्या बरोबरच आहेत. या पांच ओव्या मध्ये आपण रोजच्या जीवनांत कसे वागावे ते थोडक्यात येते. प्रत्येक ओवी मार्गदर्शक आहे.

प्र.२ अ) बरोबर. परमार्थ साधन व प्रपंच दोन्ही बरोबरच करायचे आहेत. त्यासाठी प्रथम मन हे शुद्ध असावे लागते. आरसा जर धुळीने झाकला गेला असेल तर आपण त्यामध्ये कांहीच नीटपणे पाहू शकणार नाही. मन स्वच्छ होण्यासाठी आंगी उत्तम गुण प्रयत्नपूर्वक बाणवावे लागतात. पंचन्द्रियांद्वारे येणाऱ्या विषयांची आसक्ती सुटायला हवी. म्हणून उत्तम लक्षणे सांगितली आहेत. प्र.२-ब) उत्तर योग्य आहे. सभा म्हणजे आजच्या काळांतली meeting. मग ती office मधली असो वा सार्वजनिक असो. नियम सारखेच.

प्र.३-१) योग्य अर्थ. उत्तर बरोबर.

प्र३-२) हे उत्तर पण अगदी बरोबर.

प्र.३-३) हे उत्तर पण बरोबर. पृथ्वीराज चळाण याने ही चूक केली व आजही ८०० शे वर्षांनंतर आपण त्या चुकीचे परिणाम भोगत आहोत.

प्र.४-१) बरोबर. ह्यामुळे शरीर प्रकृती चांगली राहते.

प्र.४-२) प्रपंचामध्ये पण वावरतांना वन्ने स्वच्छ असावित. तुमचे उत्तर बरोबर.

प्र.४-३) उत्तर बरोबर. गोड बोलणे नेहमीच चांगलेच.

प्र.४-४) हे उत्तर पण बरोबर.

प्र.५) उत्तराचे मुद्दे बरोबर. पण थोडेसे स्पष्टीकरण आले असते तर बरे झाले असते. असो.

तुम्हाला लक्षांत आलेच असेल की पूर्ण समासच रोज वाचण्यासारखा आहे..

सर्व उत्तरे चांगली आली आहेत. अभ्यास पूर्ण आलेली आहेत.

घरच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ.

आपला
रविन्द्र फडके.

प्रश्न १: गाळलेल्या जागी शब्द भरा

- एक सदेवपणाचे लक्षण | रिकामा जाऊ नेही एक क्षण | प्रुंचवेसायाचे जान | बरे पाहे || (दा. ११-३-२४)
- ज्या ज्याचा जो व्यापार | तेथे असावे खबरदार | दुश्चीतपणे तरी पोर | वेढा लावी || (दा. ११-३-१९)
- या कारणे सावधान | येकाग्र असावे मन | तरी मग जेवता भोजन | गोड वाटे || (दा. ११-३-२१)

प्रश्न २ अ : सामान्य माणसाचे लक्षण :

आपला जगण्यचा हेतू काय हे सर्व सामान्य माणसे विसरत असल्याने त्यांचे सर्व आयुष्य कसे फुकट जाते हे समर्थ या ओव्यांमध्ये सांगत आहेत. लहानपणी काही समाजात नाही म्हणून वाया, तरुणपण उपभोगात तर वृद्धपण नाना व्याधींशी सामना करण्यात निघून जाते. विविध बाजूंनी येणाऱ्या संकटांचा सामना करण्यात आयुष्य खर्ची पडते. शेवटच्या काळात परमार्थाची आठवण येऊन काय उपयोग? हयाला उपाय म्हणून आपला उद्देश माणसाला लवकर कळणे आणि त्या प्रमाणे परमार्थाची कास धरणे गरजेचे आहे. हे ज्याला कळत नाही तो ‘आत्मघातकी’ (‘आत्माहारा’) समाजवा.

प्रश्न २ ब : आळसाची निंदा :

सारखा आराम करणे, आळसात जीवन व्यतीत करणे हे कोणालाही सोपे वाटते. त्याने short term सुख मिळाल्यासारखेपण वाटते, पण त्याचे दीर्घकालीन फायदे होत नाहीत. उद्योगी माणसे सुखी असतात. आळस आल्याने प्रयत्न होत नाहीत, त्यामुळे यश मिळत नाही.

प्रश्न ३ अ : ओव्या लिहा :

- जे आहे ते सारे देवाचे, अशी निश्चयाची वागणूक ठेवली असता, मनुष्याचा उद्वेग समूळ नष्ट होतो.

आहे तितुके देवाचे | ऐसे वर्तने निश्चयाचे | मूळ तुटे उद्वेगाचे | येणे रिती || (दा. ११-३-२८)

- भोजन गोड लागावे यासाठी देखील मन एकाग्र असावे लागते.

याकारणे सावधान | येकाग्र असावे मन | तरी मग जेविता भोजन | गोड वाटे || (दा. ११-३-२१)

- निदान यापुढे तरी विवेकाने वागावे आणि इहलोकपर सिद्धीस न्यावे.

तरी आता ऐसे नं करावे | बहुत विवेके वर्तावे | इहलोक परत्र साधावे | दोन्हीकडे || (दा. ११-३-९)

प्रश्न ४: आदर्श दिनक्रम:

सकाळी लवकर उठावे. तोंड धुकून वाचन-अभ्यास करावा. स्नान पूजा करून न्याहारीत फलाहार करावा. नंतर कामास-व्यवसायास जावे. कायम सतर्क असावे. रात्रीचे भोजन झाल्यावर चर्चा-वाचन करावे.

प्रश्न ५ : प्रश्नपत्रिका सोडवण्याची पद्धत :

1. प्रथमतः मी संपूर्ण समास वाचून घेतो. अर्थ समजावून घेतो. नंतर एखाद्या दिवशी (शनिवारी) प्रश्नपत्रिका सोडावयास घेतो. उत्तरे लिहिण्याच्या आधी पुन्हा एकदा समास वाचतो आणि मग एक प्रश्न समास refer करून सोडवतो.
2. स्वतंत्र टिपण करीत नाही. ह्या उत्तर पत्रीकांमधील मजकुरावरून समासाचे सार लक्ष्यात येईल असे वाटते.
3. ओविखालील अर्थाचे लगेच वाचन करतो. ओवीची भाषा मराठी असली तरी लगेच कळत नाही. न कळता पुढे जाववत नाही म्हणून असे करतो.
4. हो. माझी उत्तरे माझ्या पत्नीस वाचावयास देतो. तिचाही हा अभ्यास informally चालू आहे. त्यामुळे तिला समासाची माहिती असते.
5. उत्तरपत्रिका पुन्हा लिहावीशी अजून वाटली नाही. उत्तरे परिपूर्ण नाहीत असे वाटते कधी पण खूप महत्वाचे बदल करावेसे वाटलेले नाही.

प्रश्न १: गाळलेल्या जागी शब्द भरा

- एक सदेवपणाचे लक्षण | रिकामा जाऊ नेही एक क्षण | प्रुंचवेवसायाचे जान | बरे पाहे || (११-३-२४)
- ज्या ज्याचा जो व्यापार | तेथे असावे खबरदार | दुश्चीतपणे तरी पोर | वेढा लावी || (११-३-१९)
- या कारणे सावधान | येकाग्र असावे मन | तरी मग जेवता भोजन | गोड वाटे || (११-३-२१)

प्रश्न २ अ : सामान्य माणसाचे लक्षण :

आपला जगण्यचा हेतू काय हे सर्व सामान्य माणसे विसरत असल्याने त्यांचे सर्व आयुष्य कसे फुकट जाते हे समर्थ या ओव्यांमध्ये सांगत आहेत. लहानपणी काही समाजात नाही म्हणून वाया, तरुणपण उपभोगात तर वृद्धपण नाना व्याधींशी सामना करण्यात निघून जाते. विविध बाजूंनी येणाऱ्या संकटांचा सामना करण्यात आयुष्य खर्ची पडते. शेवटच्या काळात परमार्थाची आठवण येऊन काय उपयोग? ह्याला उपाय म्हणून आपला उद्देश माणसाला लवकर कळणे आणि त्या प्रमाणे परमार्थाची कास धरणे गरजेचे आहे. हे ज्याला कळत नाही तो ‘आत्मघातकी’ (‘आत्माहारा’) समाजवा.

प्रश्न २ ब : आळसाची निंदा :

सारखा आराम करणे, आळसात जीवन व्यतीत करणे हे कोणालाही सोपे वाटते. त्याने short term सुख मिळाल्यासारखेपण वाटते, पण त्याचे दीर्घकालीन फायदे होत नाहीत. उद्योगी माणसे सुखी असतात. आळस आल्याने प्रयत्न होत नाहीत, त्यामुळे यश मिळत नाही.

प्रश्न ३ अ : ओव्या लिहा :

- जे आहे ते सारे देवाचे, अशी निश्चयाची वागणूक ठेवली असता, मनुष्याचा उद्वेग समूळ नष्ट होतो.

आहे तितुके देवाचे | ऐसे वर्तने निश्चयाचे | मूळ तुटे उद्वेगाचे | येणे रिती || (११-३-२८)

- भोजन गोड लागावे यासाठी देखील मन एकाग्र असावे लागते.

याकारणे सावधान | येकाग्र असावे मन | तरी मग जेविता भोजन | गोड वाटे || (११-३-२१)

- निदान यापुढे तरी विवेकाने वागावे आणि इहलोकपर सिद्धीस न्यावे.

तरी आता ऐसे नं करावे | बहुत विवेके वर्तावे | इहलोक परत्र साधावे | दोन्हीकडे || (११-३-९)

प्रश्न ३ ब : सविस्तर उत्तर लिहा :

या समासाचे प्रमुख सार हे प्रपंच आणि परमार्थ यांच्या महत्व विषयी आहे. सर्व सामान्य माणूस हा प्रपंचात बुडालेला असतो त्याला म्हातारपण येई पर्यंत परमार्थाची जाण नसते. त्याची त्याला गरज पण वाटत नाही. या उलट जे योगी

पुरुष असतात, पारमार्थिक जीवन जगणारे असतात त्यांना प्रपंचाकडे बघणे कमी पणाचे वाटते. समर्थाच्या मते हा either or चा भाग नसून हा both आहे. त्यांनी शिष्यांना हे सांगितले आहे की प्रपंच आणि परमार्थ ह्यांचा आयुष्यात balance असावा. In fact तुम्ही प्रपंच जर नीट करू शकत नसाल तर तुम्हाला परमार्थात पण यश येणार नाही हा विचार आहे. हे साध्य होण्यासाठी शिस्त पाहिजे. एक आखीव दिनक्रम पाहिजे. आळसाला स्थान नको. कर्म, भक्ती, ज्ञान यांचा समतोल असेल तर प्रपंच आणि परमार्थ या दोनीही गोष्टींना फायदा होतो. आपल्याला जे मिळाले आहे ते भगवंताचे आहे. त्याचे आपण फक्त trustee आहोत ही भावना ठेवली तर जीवन अलिप्त पाने जगता येते. सुखाने हुरळून जात नाही आणि दुःखाने खचायला होत नाही.

प्रश्न ४: आदर्श दिनक्रम:

सकाळी लवकर उठावे. तोंड धुवून वाचन-अभ्यास करावा. स्नान पूजा करून न्याहारीत फलाहार करावा. नंतर कामास-व्यवसायास जावे. कायम सतर्क असावे. रात्रीचे भोजन झाल्यावर चर्चा-वाचन करावे.

प्रश्न ५ : प्रश्नपत्रिका सोडवण्याची पद्धत :

1. प्रथमत: मी संपूर्ण समास वाचून घेतो. अर्थ समजावून घेतो. नंतर एखाद्या दिवशी (शनिवारी) प्रश्नपत्रिका सोडावयास घेतो. उत्तरे लिहिण्याच्या आधी पुन्हा एकदा समास वाचतो आणि मग एक प्रश्न समास refer करून सोडवतो.
2. स्वतंत्र टिपण करीत नाही. ह्या उत्तर पत्रीकांमधील मजकुरावरून समासाचे सार लक्ष्यात येईल असे वाटते.
3. ओविखालील अर्थाचे लगेच वाचन करतो. ओवीची भाषा मराठी असली तरी लगेच कळत नाही. न कळता पुढे जाववत नाही म्हणून असे करतो.
4. हो. माझी उत्तरे माझ्या पत्नीस वाचावयास देतो. तिचाही हा अभ्यास informally चालू आहे. त्यामुळे तिला समासाची माहिती असते.
5. उत्तरपत्रिका पुन्हा लिहावीशी अजून वाटली नाही. उत्तरे परिपूर्ण नाहीत असे वाटते कधी पण खूप महत्वाचे बदल करावेसे वाटलेले नाही.

श्री. रा.रा. योगेश कुळकर्णी यांस स..न.वि.वि.

आज स्वाध्याय परीक्षणाला प्रथमच वेळ मिळत आहे. आमच्या गुरु आलेल्या होत्या. त्यांमुळे गेले कांही दिवस वेळ मिळाला नव्हता. काल पासून परत समिक्षणाचे काम सुरु केले .असो.

स्वाध्याय ५ चे समीक्षण

प्र.१) सर्व रिकाम्या जागा बरोबर भरलेल्या आहेत. ओवी क्र. लिहितांना फक्त ११-३-२४ एवढेच लिहायचे असते. द लिहायचि आवश्यकता नाही.

एकही क्षण रिकामा घालवू नका असे समर्थानी सांगितले आहे. हे कसे करायचे ? सगळ्यांत सोपे नामस्मरण करणे. पण वाटते तेवढे सोपे नाही. ही ओवी अत्यंत महत्वाची तसेच सावधान रहायचे ते ह्याच साठी.

प्र २ अ) उत्तर बरोबर. सामान्य माणूस हे समजत नाही की आपल्याला देवाने नरदेह हा दिला आहे तो भगवंताची ओळख करून जन्माचे सार्थक करून घ्यायचे ह्यासाठी. त्याने हे लक्षांत ठेवायला हवे की वासनेमुळेच जन्म घ्यावा लागला आहे. जर वासनाच ठेवायची तर ती भगवंताची ठेवावी. त्यासाठी नामस्मरण करायचे. (कसे ते पुढे येईलच.)मग जे येईल ते भोग भोगून मरण आले तरी वासनाच फक्त भगवंताची असल्याने परत जन्मच येणार नाही. हे जो समजत नाही तो आन्महत्यारा .

आपण असे वागत आहोत का? हे स्वतःच पहायचे.

प्र२ ब) बरोबर. तुम्ही लिहिले ते प्रपंचात पूर्णपणे लागू होते. ह्या षिवाय उगाचच कांहीतरी करणे हे परमार्थावृष्ट्या सुद्धा आळस ह्या catagory मधे येते. अनेक ओव्यांमधे समर्थानी आळसाची निंदा केलेली आहे. त्या ओव्यांचि summary असे उत्तर लिहिणे अपेक्षित होते. तुमचे मुद्दे बरोबरच आहेत पण त्रोटक उत्तर आले आहे.

ह्या सारख्या प्रश्नाचे उत्तर लिहितांना प्रथम सर्व ओव्या एकत्र करून घ्याव्या. त्यामुळे उत्तर परीपूर्ण होईल. असो.. पुढच्या वेळेपासून ही पद्धत जरुर वापरावी.

रोज आपण झोपी जायच्या आधी जर वेळ कसा गेला ह्याचा आढावा घेतला तरच प्रत्येक क्षण नीटपणे उपयोगाला आणता येतो. मला हे अजून पूर्णपणे जमलेले नाही पण प्रयत्न करत रहायचे ते करतो. असो.

प्र३अ) १ली ही अत्यंत महत्वाची ओवी आहे. खूप विचार करण्यासारखी. ह्या एकाच ओवीवर विचार केला तर द्रुश्य वस्तुंची आसक्ती सुटण्यास मनाची घडण घडते. हे दृश्य जग कां स्वप्नवत आहे ते कळते. ईश्वराच्या मायेतून सुटका कशी होईल ही समस्या सुटते. बरेच कांही समजते. विवेकाने वागायचे कसे ते कळते.

तीन्ही ओव्या बरोबर लिहील्या आहेत. ओवी क्र ११-३-२८, ११-३-२९, ११-३-९ असे लिहायचे. “दा” लिहू नये.

शिवाय तिन्ही ओव्यामधे समासाचे सार आले आहे हे तुमच्या लक्षांत आले असेलच.

प्र ३ब) ह्या प्रश्नाचे उत्तर कां बरे लिहिले नाही?

प्र४ : जे तुम्हाला ग्राह्य तेवढेच लिहिले असे समजून येथे मला काय वाटते ते लिहित आहे.

वेळ वाया न घालवणे, सर्वांशी गोड बोलणे वागणे , नोकरीमधे व व्यवसायामधे सावधानतेने राहणे, विवेकाने वागणे, मुख्य म्हणजे परमार्थ साधन करणे हा दिनक्रम आजही ग्राह्य आहे. हे ज्याला समजले तो नक्कीच जीवनाचे सार्थक करून घेण्यासाठी प्रयत्न करेल.

प्र१ उत्तर मोकळेपणे लिहिल्याबद्दल अभिनंदन. Rough टिप्पण केले तर final उत्तर पत्रिका लिहिणे सोपे होते असा माझा अनुभव आहे. मुख्य म्हणजे काय लिहायचे ते लक्षांत ठेवायची

आवश्यकता रहात नाही. तुमची पद्धत पण कांहिजण वापरतात. जे सोयीचे असेल तसे करणेच उत्तम. जसे जसे पुढे जाऊ तसतशी revision पण आठवड्यांत एकदातरि जरूर करावी हीच सूचना येथे घावी असे वाटते.

घरच्या सर्वांस मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ.

आपला

रविन्द्र फडके.

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

प्रश्न १: संदर्भसहित अर्थ स्पष्ट करा

1. नामे पाषण तरले

या एका वाक्यानेचे नामस्मरणाचे सामर्थ्य लक्षात येते. या वाक्याला रामायणाचा संदर्भ आहे. श्री राम जेव्हा लंकेस जाण्यास निघाला तेंव्हा मध्ये आलेल्या समुद्रावर पूल बंधणे गरजेचे होते. त्यावेळेस पाण्यात टाकलेले सर्व दगड बुडू लागले. तेंव्हा एक युक्ती केली गेली. त्यानुसार दगडावर “श्री राम” असे लिहिले की तो तरंगू लागला व पूल बांधला गेला. पाषाणासारख्या गोष्टी सुद्धा निसर्गाचे नियम डावलून भगवंताच्या इच्छेनुसार काम करतात त्याचप्रमाणे पाषाणासारखे “निर्बुद्ध” लोक पण नामस्मरणाने मुक्ती मिळवू शकतात. नामस्मरणाने नीचतम लोकांचाही उद्धार होऊ शकतो.

2. हळहळापासून सुटला | प्रत्यक्ष चंद्रमौळी

या वाक्यासही एका पौराणिक कथेचा आधार आहे. समुद्रमंथनातून आलेले विष प्रश्न केल्यावर शंकराच्या देहाचा दाह होऊ लागला. अनेक उपाय केले. शीतल असा चंद्र धारण केला, शीत गंगा जटामध्ये धारण केली, थंड असा नाग गळ्यात घातला पण काही उपयोग झाला नाही. त्यानंतर फक्त रामाच्या नामस्मरणानेच तो दाह कमी झाला. प्रत्यक्ष ईश्वराच्या समस्यांना पण जर नामस्मरण हे उत्तर असेल तर सामान्य माणसाच्या समस्यांना नक्की आहे असे समर्थना सुचवायचे असेल.

प्रश्न २: जोड्या जुळवा

- नामाचा महिमा लोकांना सांगणारे - विश्वेश्वर
- उफराटे नाम घेणारे - वालिमकी
- नामाने पावन झालेले - अजामेळ
- नाना आघातातून मुक्त - प्रल्हाद

प्रश्न ३ : तपशील सांगण्याचे उदाहरण

नामस्मरण का करावे याच्या सोबतच नामस्मरण कधी करावे याविषयी समर्थ फार तपशीलात सांगताना आढळतात. सामान्य माणसाच्या आयुष्यातील सर्व क्रिया, वेळा, यांचा उल्लेख करून समर्थ त्यावेळी नामस्मरण करा असे सुचवतात. उदा: सकाळी, दुपारी , सायंकाळी असे सर्व काल नामस्मरण करावे. विविध मानसिक अवस्था जसे आनंद, दुख: चिंता, उद्वेग या सर्व अवस्थात नामस्मरण करावे. विविध प्रसंग जसे समस्येचा, अडचणीचा विश्रांतीचा, आनंदाचा इत्यादी सर्व प्रसंगी नामस्मरण करावे. रोजच्या दिनचर्येत चालताना, बोलताना, जेवताना, व्यवसाय करताना सारखे नामस्मरण करावे. यामुळे जे काही आहे ते ईश्वराचे आहे असा अलिप्त भाव निर्माण होतो व त्यामुळे तो चांगला किंवा वाईट प्रसंग निभावण्यास एक वृष्टीकोन येतो.

प्रश्न ४: नामस्मरणाचे फायदे

१. शरीर पुण्यवान होते. महापातके असली तरी धुवून निघतात
२. भगवंत संतुष्ट होऊन भक्तांचा सांभाळ करतो.
३. स्वतः पुण्यात्मा होतो.
४. यमयातना होत नाहीत
५. पीडा जाते, व्यसनातून सुटका होते, नाना दुखेः नाहीशी होतात

प्रश्न ५ अ: गाळलेल्या जागा भरा

१. सहस्रानामामध्ये कोणी येक | म्हणता होतसे सार्थक | नामास्मारता पुण्यश्लोक | होईजे स्वये || (४-३-२०)
२. नाम स्मरे निरंतर | ते जाणावे पुण्यशरीर | माहादोषांचे गिरीवर | रामनामे नासती || (४-३-२२)
३. नामे संकटे नासती | नामे विघ्ने निवारिती | नामस्मरणे पाविजेती | उत्तम पदे || (४-३-११)

प्रश्न ५ ब: आधुनिक काळातल्या संताचे वर्णन

या पुस्तकामध्ये नामस्मरणाचे महत्व सांगणाऱ्या गोंदवले महाराज, ब्रह्मानंद महाराज, प्रळाङ्गाराज यांचा उल्लेख आला आहे. यापैकी कोणाचेही साहित्य माझ्या वाचण्यात आलेले नाही.(क्षमस्व).

श्री.रा.रा. योगेश कुलकर्णी यांस स.न.वि.वि. स्वाध्यायाची वाटच पहा होतो. असो.आता समिक्षणाकडे वळतो.

स्वाध्याय ६ चे समीक्षण (नामस्मरण भक्ति द ४ स. ३)

प्र १अ) उत्तर अचूक. कथा पुढे अशी आहे की श्रीरामांनी स्वतः जेव्हा दगड पाण्यांत टाकले तर ते बुडाले. ह्याचे कारण म्हणजे जेव्हा श्रीराम तुम्हाला टाकतील तेव्हा कोणीही तुम्हाला वाचवू शकणार नाही. पण प्रभू अत्यंत दयाळू आहेत. प्रेमाने नामस्मरण केले तर तेच आपल्याला अनेक संकटांतुन मुक्त करतात. मला स्वतःला ह्याचे थोडासा अनुभव आहे. असा अनुभव अत्यंत आनंददायी असतो. नामस्मरण हाच भवसागरांतून तरण्याचा अत्यंत सोपा मार्ग आहे. आपण तसे नामस्मरण करतो का? हा आपल्यासाठी स्वतःच स्वतःला विचारयचा प्रश्न आहे . आत्मपरीक्षण आपणच करायचे व पुढे काय करायचे ते ठरवायचे..

प्र. १ब) हे उत्तर बरोबर आलेले आहे. रोजच्या जीवनांत आपल्याला बरेच वेळा इतरांचे टोचून बोललेले कटू बोलणे ऐकावे लागते हे कटू बोल म्हणजे आपल्या साठी हलाहलासारखेच कधीकधी असतात.. अश्या वेळी आपण शंकरांचे उदाहरण लक्षांत घ्यावे. भगवान शंकरांनी हलाहल गळ्यांत ठेवले. बाहेर येऊ दिले नाही व गिळले पण नाही . तद्वतच आपणही कोणीही बोललेले कोणतेही कटू बोल हे सहनच करायचे त्यांवर आपण कटू शब्दांनी उत्तर द्यायचे नाही तसेच त्यामुळे आपली मनस्थिती पण बिघडू द्यायची नाही . हे जमावे म्हणुन अशा वेळी भगवंताच्या नामाचे स्मरण करावे. मग ते बोलणे कांहीही वादविवाद भांडणे न करता सहन करता येते. अर्थात हे कटू बोल ऐकूनही क्षमा करता आली तर सोन्याहून पिवळे. कधी कधी आपले उत्तर सुद्धा उलट उत्तर समजून आणखी कटू बोलणे ऐकावे लागते. शंकरांप्रमाणे नेहमीच मन शांत ठेवणे ही तपःस्चर्याच आहे. प्रत्येकाला ह्यातून जावेच लागते. हे सर्व आपण येथे ह्या दृष्टांतावरून शिकतो.

ह्या अशा सहनशीलतेला " तितिक्षा " असे पण म्हणतात.

प्र २) सर्व जोड्या बरोबर. ही रामायण , पुराणांमधली उदाहरणे ह्यासाठी दिलेली आहेत की नामस्मरण करायला वाचकाने (आपण)प्रवृत व्हावे व स्वतःच्या जीवनाचे सार्थक करून घ्यावे.. उफराटे म्हणजे वैखरीत सुरु झालेले नामस्मरण परे पर्यंत पोहोचणे. ही स्थिती आली की नामस्मरण सतत सुरु राहते व सर्व व्यवहार पण चलूच राहतात.

प्र ३) ह्या निमित्ताने पूर्ण समासाचे वाचन पुनः एकदा झाले. प्रश्न ३ ते १० व १४ ह्या ओट्यांवर आधारित आहे. उत्तर छान आलेले आहे . ओट्यांमध्ये निरनिराळ्या मुद्याची मांडणी समर्थ करी करतात , अभ्यास करतांना कसा विचार करायचा ते ह्या प्रश्नाच्या उत्तरासाठी ओट्या शोधताना आपल्याला कळते. एखाद्याला कठीण विषय कसा सोपा करून कसा सांगायचा ह्याचे हा समास एक उत्तम उदाहरण आहे. आपण पण ते रोजच्या जीवनामध्ये प्रयत्नांनी कऋ शकतो हेच तुमच्या उत्तरावरून स्पष्ट झाले.

प्र ४) हे उत्तर योग्य आलेले आहे. आजच्या काळी पण माणसांवर संकटे येतातच. नामस्मरण हे आज पण म्हणुनच सोपे उपयोगी साधन संतांनी आपल्याला सांगितले आहे. असो.ह्या असे वाचन झाले की आपल्याला नामस्मरण करण्याची सुबुद्धी सुचते. हा फायदा आपलाच झाला. ह्या शिवाय अंते मती सा गती म्हणजेच मृत्युच्या वेळी जर भगवंताचेच स्मरण झाले तर जन्म-मरणाच्या चक्रांतुन सुटका होते हे उघडच आहे (पण त्यावेळी मुखांत नाम येण्यासाठी नेहमीचा सराव हा हवाच.)हा मुख्य फायदा.. महापातक म्हणजे भगवंतास विसरणे हेच आहे.

प्र.५ अ) उत्तर बरोबर. नामस्मरणाचे महत्व परत एकदा येथे स्पष्ट झाले.

प्र ५ ब) गोंदवलेकर महाराजांना नामावतार म्हणतात. त्यांची वर्षासाठी ३६५ प्रवचनांचे पुस्तक रु ६५ /-(रु. पासष्ट) ला मिळते. वै. बेलसरे यांनी त्यांचे चरित्र पण लिहिले आहे ते पण वाचण्यास योग्य पुस्तक आहे. सदगुरु वासुदेवानंदाचे एक भक्त कौ. कामथ यांचे नामजपाचे महत्व हे पुस्तक (ठवळे प्रकाशन मुल्य रु ५०) पण खूपच छान आहे. जमल्यास जरूर वाचा. .

अभ्यास छान झालेला आहे. पुढे जेव्हा जेव्हा प्रश्नां, ५अ सारखे प्रश्न येतील तेव्हा थोडेसे स्पष्टीकरण विचारले नसले तरी जरूर करावे. त्यासाठी मागच्या समासातल्या ओव्या , किंवा माहीत असलेले अभंग , सुभाषिते ह्यांचा जरूर वापर करावा. त्यामुळे उत्तरे आणखी सुंदर होतील. वगैरे घरच्या सर्वांना शुभेचा.

आपला

रविन्द्र फडके

प्रश्न १: अर्थाच्या ओळ्या लिहा

- प्रत्येक माणसाने लक्षात ठेवावे की कोणतेही काम, मग ते लहान असो व मोठे असो, केल्याशिवाय होत नाही.

लहानथोर काम काही | केल्यावेगळे होत नाही | करंट्या सावध पाही | सदेव होसी || (१२-९-६)

- भक्ती जान वैराग्य योगाने व नाना साधनांनी भवरोग तुटून जातो.

भक्ती जान वैराग्य योग | नाना साधनांचे प्रयोग | जेणे तुटे भवरोग | मननमात्रे || (१२-९-२२)

- बुद्धिमंद माणसाशी सर्व अव्यवस्था आढळते. जगात हुशारीवाचून इतर कशालाही महत्व नाही.

आकलबंद नाही जेथे | अवघेची विस्कळीत तेथे | एके आकलेविण ते | काये आहे || (१२-९-२८)

प्रश्न २: प्रयत्नशील माणसाची जीवनपद्धती

सकाळी लवकर उठावे. नामस्मरण करावे. पाठांतराची उजळणी करावी. नवीन काही पाठ करावे. व्यर्थ बडबड करू नये. प्रातर्विधीसाठी लांब जावे. स्वच्छ अंघोळ करावी. येताना काही उपयोगी वस्तू (अथवा एखादा नवीन विचार) आणावा. कपडे धुवून, पाय धुवून देव पूजा करावी. न्याहारीस काही फलाहार करून व्यवसायास सुरुवात करावी. यानंतर समर्थानी वागावे कसे हे पण सांगितले आहे. पराक्यांशी पण आपलेपणे वागावे, नीतीमत्ता असावी. सावधानता असावी. दुसऱ्याला समजेल उमजेल असे बोलावे. सर्वाना आवडेल असे वागावे. लोकांना bore करू नये. कथनी आणि करणी मध्ये फरक असू नये. हुशारीने व्याप वाढवावा.

प्रश्न ३ : गाळलेल्या जागा भरा

- अंतरी नाही सावधानता | येत्न ठाकेना पुरता | सुख संतोषाची वार्ता | तेथे केंची ||
- जैसे बोलणे बोलावे | तैसेची चालणे चालावे | मग महंतलीला स्वभावे | अंगी बाणे ||
- येथे आशंका फिटली | बुद्धी येत्नी प्रवेशली | काही येक आशा वाढली | अंतःकरणी ||

प्रश्न ४: संदेश

समर्थ हे प्रयत्नवादाचा प्रकर्षणे पुरस्कार करताना दिसतात. मानवी जीवनात कर्म हाच योग खरा. बहुतेक लोक आपल्या दुखांना, परिस्थितीला नशिब दोषी आहे असे मानतात. समर्थानी ते खोडून काढले आहे. माणसांनी प्रयत्न केले तर दैव (नशीब) नक्की उनुकुल होते असा समर्थाचा विश्वास आहे. आळस झटकून कामाला लागावे. कोणती दिनचर्या असावी ज्याने आपला उद्धार होऊ शकतो याचा उल्लेख या समासात आहे.

प्रश्न ५: महतांची लक्षणे

- वैराग्याशीलता
- अनासक्त वृत्ती
- परिपूर्णता
- संगीताचा उपयोग
- थोडक्यात विषय समजावण्याची हातोटी

॥ श्रीराम प्रसन्न ॥

दि. १८-०७-२०११

श्री. रा.रा.योगेश कुलकर्णी यांस स.न.वि.वि.

तुमचा स्वाध्याय येऊन जवळ जवळ आठवडा होऊन गेला. ईतर समीक्षणे पण होती म्हणून उशीर झाला तरी क्षमस्व . आता स्वाध्यायाकडे वळतो.

स्वाद्याय ७ वा. यत्र निरूपण समास, द.१२ स ९ वर आधारित.

प्र. १) सर्व ओव्या बरोबर.

येथे एक गोष्ट लक्षांत येते ती म्हणजे आपण आपली बुद्धी खरोखरच आपण नीट वापरतो आहोत कां? हे तपासता येते. परमार्थ साधन नंतर करु असे जे कधी कधी वाटते ते योग्य नाही ही जाणीव जागी होते. योजना केली तर प्रपंच व परमार्थ दोन्हीही करणे शक्य कसे ते पहाता येते. ह्या तीन ओव्या आपल्याला हेच सांगतात.

प्र २) उत्तर चांगले आले आहे.

ह्या जीवन पद्धती मध्ये आपण विवेकाचा भाग जो मागील समासांमध्ये आपण पाहीला होता त्याबद्दल एक दोन वाक्ये घातली तर उत्तर परीपूर्ण होईल.

१) योजना करूनच रोजची कामे करावीत व रोज ह्याचा आधावा जरुर घ्यावा.

२) जे वाचले त्यावर विचार मनन करावे म्हणजे त्यामागचा खरा अर्थ कळतो व जीवन सफल करण्याच्या युक्त्या कळतात.

प्र ३) गाठलेल्या जागा बरोबर भरल्या आहेत. पण ओवी क्र., लिहायचा राहून गेला आहे.

सावधानता प्रपंचात तसेच परमार्थात पण महत्वाची. आपले प्रयत्न योग्य होत आहेत की नाही ह्याबद्दल सगळ्यांत जास्त सावधान रहायला लागते/ रहायला हवे..

प्र. ४ थोडक्यांत पण अगदी योग्य उत्तर आलेले आहे.

प्र ५ बोलणे तसे वागणे हे समर्थाच्या महंताचे वैशिष्ट्य आहे.(ओवी १२-१-१५) मला वाटते की तुमच्या उत्तरांतील " परीपूर्णता " हा शब्द त्यासाठीच तुम्ही लिहिला आहे. तसे ह्याप्रश्नाचे उत्तर लिहिणे कठीणच आहे. कारण जवळजवळ संपूर्ण समासच उत्तर म्हणून लिहावा लागला असता.

त्यादृष्टीने तुमचा लक्षणांचा choice योग्य आहे असेच म्हणता येते.

अभ्यास चांगला आहे. उत्तरे अभ्यासपुर्ण आहेत. वाचून आनंद वाटला.

घरच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न.अथवा अ.आ.

आपला
रवीन्द्र फडके.

प्रश्न १ अ: समर्थनी केलेल्या प्रतिज्ञेची ओवी

आमची प्रतिज्ञा ऐसी | कांही न मागावे शिष्यासी | आपणामागे जगदिशासी | भजन जावे || (१२-१०-३४)

प्रश्न १ ब: कीर्ती रूपाने उरण्यास काय करावे

स्वये आपण कष्टावे | बहुतांचे सोसित जावे | झिजोन कीर्तीस उरवावे | नाना प्रकारे || (१२-१०-१८)

मरणाचे स्मरण असावे | हरिभक्तीस सदर व्हावे | मरोन कीर्तीस उरवावे | येणे प्रकारे || (१२-१०-१३)

प्रश्न २: आपले बोलणे गोड का असावे

दुसऱ्याशी वागताना नेहमी आपण असा विचार केला पाहिजे की कोणी आपल्याशी तसे वागले तर आपल्याला काय वाटेल. तदनुसार वर्तन करावे. कोणी आपल्याशी चांगले बोलले तर आपल्याला बरे वाटते तसेच आपणही दुसऱ्याशी तोच न्याय ठेवून गोड बोलले पाहिजे. चांगले वागले पाहिजे. कोणालाही टोचून, घालून-पाडून बोलूनये. समर्थनी येथे महत्वाचे तत्व हे सांगितले आहे ही ‘पेरले तसे उगवते’ (the way you sow- you reap). जशास तसे असे वर्तन बहुतांशी सर्वत्र असल्याने नेहमी चांगले वागावे.

प्रश्न ३: स्पष्टीकरण करा

१. तरतेन बुडो नेदावे | बुडतयासी |

आपल्याकडे जे काही चांगले आहे ते दुसऱ्यांना द्यावे हा विचार समर्थ मांडत आहेत. एखाद्याला समस्या असतील, मायाजालात बुडाला असेल तर त्यास आपल्या ज्ञानाने वाचवावे. त्याला योग्य मार्गावर आणावे.

२. सुख पाहता कीर्ती नाही |

हल्ली बहुतेक जण सुखाच्या-आरामाच्या मागे असतात. असे आळसात राहिले तर कधी यश-कीर्ती मिळणार नाही. कीर्ती मिळवायची असेल तर सुखाला-आरामाला-आळसाला तिलांजली दिली पाहिजे. कष्ट केले पाहिजेत.

प्रश्न ४: लोकप्रिय नेत्याच्या अंगाचे गुण

लोकसंग्रह होण्यासाठी समर्थनी सांगितले आहे की तो उत्तमपुरुष लक्षणांचा असावा. आधी क्रिया मग बोलणे असावे. त्याच्या बोलण्यावर विश्वास ठेवण्यासारखा असावा. उत्तम प्रबोधन (guidance) करण्याची शक्ती (skill) त्याच्याकडे असावे. लोकाना जे रुचेल-पटेल तेच नेत्याने केले-बोलले पाहिजे. A leader is the one who has followers. प्रथम सहकारी-शिष्य बनवले-घडवले पाहिजेत. त्यांच्या कलाने घेऊन उपदेश करावा आणि असा संप्रदाय बनवावा.

प्रश्न ५: अर्थाच्या ओळ्या लिहा

- लोकांची नाना प्रकारे परीक्षा करीत असावे

दुसऱ्यांचे अंतर जाणावे | तदनुसाराची वर्तावे | लोकांस परीक्षित जावे | नानाप्रकारे || (१२-१०-९)

- अन्न वाया दवडणे हा अधर्म आहे

आपण यथेष्ट जेवणे | उरले ते अन्न वाटणे | परंतु वाया दवडणे | हा धर्म नव्हे || (१२-१०-१)

- दुसऱ्यांना दुःखी करणे ही राक्षसी क्रिया आहे

आपल्या पुरुषार्थवैभवे | बहुतांसी सुखी करावे | परंतु कष्टी करावे | हे राक्षेसी क्रिया || (१२-१०-२७)

॥ श्रीराम प्रसन्न ॥

दि. २९-०८-२०११

श्री.रा.रा.योगेश कुलकर्णी यांस स.न.वि.वि.

तुमचा स्वाध्याय येऊन जवळ जवळ आठवडा झाला. इतर बरेच स्वाध्याय एकदम आलेले होते .ह्यामुळे उशीर झाला तरी क्षमस्व .स्वाध्याय ८ चे समीक्षण येथे आता करीत आहे.
स्वाध्याय ८ वा "ऊत्तम पुरुष लक्षण " द. १२ स.१०.

प्र. १ अ) योग्य ओवी निवडली आहे.

समर्थाचे सांगणे हेच आहे की "जसे बोलावे तसे वागावे." त्यांचे अनुकरण त्यांचे शिष्य अर्थातच करणारे.. असा निःस्पृह महंतच सर्वमान्य होतो.

प्र. १ ब) दोन्ही ओव्यांची निवड अगदी योग्य आहे.

येथे कोणी प्रश्न करेल की समर्थाना कीर्तीची हाव होती कां? जर नाही तर मग ते असे कां सांगतात? त्या बदल चे विवरण करणे आवश्यक वाटले म्हणून पुढचे विचार लिहीत आहे. सर्वसामान्य माणसाला तीन प्रकारच्या वासना असतात.

१) दारेषणा -पुत्रेषणा :- ह्या मुळे वंशवृद्धी होते. जगरहाटी चालू राहते.

२) वित्तेषणा :- पैश्याची हाव.ही तृप्त होणे अत्यंत कठीण. जास्त लिहायाची आवश्यकताच नाही. आजुबाजूला अशी अनेक माणसे दिसतात.

३) लोकेषणा : कीर्ती मिळावी ही वासना.ही वासना सगळ्या मोठमोळ्या लोकांना असते.उदा. शास्त्रज्ञांना , पुढारी मंडळींना, नटनट्यांना , कलाकारांना इत्यादि अनेकांना ही वासना असते.

समर्थाचा महंत हा समाजाला जागा करणारा होता. अशा महंताला जर कीर्ती मिळाली तर त्यामुळे अनेक लोक त्याच्याकडे आकर्षित होताल.व त्याचे सांगणे लोक ऐकतील हे ओघाने आलेच. पण मुख्यतः समर्थाचा महंत निःस्पृह असतो. अश्या महंतासाठी च ही मार्गदर्शक ओवी आहे, हे येथे लक्षांत घेणे आवश्यक आहे.

कोणीही मनुष्य निःस्पृह तेंब्हाच होतो जेंब्हा तो मरणाचे स्मरण ठेवतो. कारण सर्व कांही येथेच सौडुन जायचे आहे हे त्याला समजलेले असते.

ह्यासाठीच बहुतेक समर्थानी २ ओव्या सांगितल्या असाव्या असे मला वाटते.

प्र.२ ओवी क्र.६,७,१०,११,१२,१३,१६,२२,२३,२४,२५,२६,२८,४३ ह्या ओव्यांमध्ये गोड का बोलावे हा भाग येतो.

ह्या संदर्भात तुमचे उत्तर योग्य आलेले आहे.

आपल्या रोजच्या झोपी जाण्यापुर्वी केलेल्या दिवसाच्या आढाव्यांत हा भाग पण घेता येतो. कांहीही बोलण्यापुर्वी नीट विचार करूनच बोला असे पाँडेचरीच्या माताजी (shri.Aurobindo Ashrama मधील mother) पण सांगतात. ह्यामुळे आपण कोणाला दुखः वाटेल असे बोलणे करणे टाळले जाते. प्रयत्न करणे महत्वाचे.नेहमीच जमेल असेही नाही. असो.

प्र.३ अ) ओवीचे स्पष्टीकरण योग्य आहे. घानच आलेले आहे.

मायाजालांतच नव्हे तर कोणत्याही अडचणीत सापडलेल्याला मदत करणे चांगलेच. पण तो परत तश्या परीस्थितीमध्ये सापडू नये म्हणून त्याल शिकवावे हा विचार पण चांगला आहे. ओवीचे पहिले दोन चरण जर विचारांत घेतले तर हाच विचार समोर येतो. म्हणून असेही additionally म्हणता येते की नुसते वाचवूच नव्हे तर पोहायला पण शिकवावे. अर्थात आपले ज्ञान द्यावे(Share करावे). तुमच्या उत्तरांत हा भाग indirectly आलेलाच आहे.

प्र३ ब) उत्तर अगदी योग्य. मनाच्या क्षेकात पण समर्थनी बरेच कांही सांगितले आहे. जर जमले तर उल्लेख जरुर करावा. शेवटी अभ्यास हा आपल्या स्वतःच्याच उन्नतीसाठी आहे.. प्र. १ मध्ये ह्याबाबतचा विवराणाचा भाग येऊन गेला आहे.

प्र.४) मुख्य गुण म्हणजे " निःस्पृहता" . हा गुण आत्मज्ञानी पुरुषाच्या अंगी आपोआपच येतो . असा आत्मज्ञानी पुरुष सर्वांमध्ये भगवंतासच पाहात असल्याने तो सर्वांशीच गोडच बोलतो/वागतो. समासात वर्णन केलेले सर्वच गुण आत्मज्ञानी माणसाच्या अंगी असतात.

परंतु जर सर्वसामान्य पुढारी विचारात घेताला तर त्या संदर्भात तुमचे उत्तर अगदी बरोबर आलेले आहे. शिवाजीराजे हे असे उत्तम पुरुष होते.

प्र.५) सर्व ओव्यांची निवड यथार्थ.

अभ्यास चांगला आहे. उत्तरे समाधानकारक आहेत.

घरच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ.

आपला
रविन्द्र फडके.

प्रश्न १: अर्थाच्या ओव्ह्या

- ज्या योगे इहपरालोकांचा पैलपार गाठता येतो असा विवेक आणि योजना हे गुणांचे सार आहे.

सकळ गुणांमध्ये सार | तजविजा विवेक विचार | जेणे पाविजे पैलपार | आरत्रपरीत्रीचा || (१८-६-२२)

- धर्मस्थापना करणारे पुरुष हे ईश्वराचे अवतार असतात. ते पूर्वी होते, आज आहेत, पुढे होतील.

धर्मस्थापनेचे नर | ते ईश्वराचे अवतार | जाले आहेत, पुढे होणार | देणे ईश्वराचे || (१८-६-२०)

प्रश्न २ : चूक की बरोबर

- केवळ वस्त्रालंकारामुळे माणसाचे शरीर शोभून दिसते

चूक. ते विवेक, विचार आणि चातुर्य यांनी शोभून दिसते.

- वेळ व प्रसंग नेहमी सारखे नसतात म्हणून एकाच नियम सतत चालत नाही

बरोबर. एकाच नियमाचा आग्रह धरून बसल्यास पुढे जाता येणार नाही. Need to be flexible.

- तुळजाभवानीची कृपा ज्याच्यावर असेल त्याने विचारपूर्वक कार्य करण्याची आवश्यकता नाही.

चूक. ईश्वरी वरदहस्त असलातरी प्रथत्न करावेच लागतात, सावध राहावेच लागते.

प्रश्न ३ : राक्षसी वृत्तीच्या माणसाची लक्षणे

ही माणसे फटकळ , कठोरवचनी असतात. शीघ्रकोपी व कोणाचाही मुलाहिजा न ठेवणारी असतात. खोटारडी आणि बेईमानी असतात. समर्थ म्हणतात अशी पापी व लहरी माणसे राक्षसी समजावीत.

प्रश्न ४ : उत्तम माणसाची लक्षणे

या समासात आलेले संदर्भ (जसे तुळजाभवानी..) पाहून असे वाटते की यातील उत्तम पुरुष लक्षणे ही शिवरायांना डोळ्यासमोर ठेवून लिहिलेली असावीत. शिवराय कसे आहेत व त्यांनी कसे वागावे या दोन्ही गोष्टींचे वर्णन या समासात आहे. उत्तम पुरुषाचे लक्षण वर्णन करताना समर्थ शिवरायांना ईश्वरी अवतार मानतात.

प्रश्न ५ : गाळलेल्या जागा भरा

- अखंडची सावधाना | बहुत काये करावी सूचना | परंतु काही येक अनुमाना | आणिले पाहिजे || (१८-६-१०)
- अति सर्वत्र वर्जावे | प्रसंग पाहोन चालावे | हटनिश्चली न पडावे | विवेकी पुरुषे || (१८-६-७)
- सकळकर्ता तो ईश्वर | तेणे केला अंगिकारू | त्या पुरुषाचा विचारू | विरुद्धा जाणे || (१८-६-१३)

श्री. रा.रा. योगेश कुळकर्णी यांस स.न.वि.वि.

स्वाध्याय ९ चे समीक्षण द.१८ स.६ उत्तमपुरुष लक्षण

प्र१-१) ओवीची निवड बरोबर. अर्थ लिहीला असता तर उत्तरास आणखी शोभा आली असती. असो. . विवेकाने प्रपंच व परमार्थ दोन्ही एकाच वेळी (without interference of each with other) करता येतात. कसे ते आपण थोडेसे पाहिले आहे .(नामस्मरण करणे) .आपण असे करतो आहोत कां? हे मात्र तुम्ही स्वतःच तपासायचे आहे.

प्र१-२) ही ओवीची निवड पण योग्य आहे. म्हणजे उत्तर बरोबर..

प्र २ चे उत्तर लिहितांना कोणत्या ओवी आधारे उत्तर लिहिले त्या ओव्या पण उत्तरांत यायला हव्या होत्या. असो. चूक काही एव्हढी मोठी नाही..पण दाखवणे माझे कर्तव्य आहे म्हणून हा remark लिहून समिक्षण कले आहे.

प्र२-१) उत्तर बरोबर.

प्र२-२) उत्तर बरोबर. मला पण असेच वाटते की राजकारणांतच फक्त नव्हे तर आपल्या संसारात सुध्हा वेळ , परिस्थिती , समोरच्याचे सामर्थ्य, मनस्थिती हे सर्व विचारांत घेऊनच कोणतिही कारवाई माणसाने करावी.

.प्र२-३) उत्तर बरोबर. विधान शिवाजीमहाराजांना उद्देशून असले तरी. पण मार्गदर्शन सगळ्यांसाठीच आहे. माणसाने नेहमीच बोलणे चालणे सर्व वर्तन सावध राहूनच करावे.

प्र३) उत्तर योग्यच आलेले आहे. ह्यांतले एकही लक्षण जरी अंगी असले तरि तो मनुष्य हा राक्षसी वृत्तीच्या अंमलाखाली आहे हे समजावे. आपल्यामधे ह्या वृत्तीचा प्रवेश न होऊ देण्यासाठी जागरूक रहावे हे ओघाओघाने आलेच.

प्र४) उत्तर अगदी योग्यच आले आहे. पहीले शिवाजीमहाराज, व दुसरे प्रभू श्रीराम हे दोन उत्तम पुरुष .प्रभू राम हे समर्थाचे दैवत व हे म्हणजे शब्दचित्र शिवाजीमहाराजांचेच अहे यात शंकाच नाही.

प्र ५) सर्व जागा बरोबर भरल्या आहेत.

अभ्यास अगदी योग्य दिशेने होतो आहे. उत्तरे चांगली आलेली आहेत.

घरच्या सर्वांन मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ.

आपला

रविन्द्र फडके.

प्रश्न १: समर्थाचे चरित्र सूचित करणाऱ्या ओव्या

- उपासना करुनिया पुढे | पुरवले पाहिजे चहुकडे | भूमंडळी जिकडे तिकडे | जाणती तया || (१९-१०-८)
- जाणती परी आडळेना | काय करितो ते कळेना | नाना देसीचे लोक नाना | येऊन जाती || (१९-१०-९)
- आपण करावे करवावे | आपण विवरावे विवारावावे | आपण धरावे धरावावे | भजन मार्गासी ||(१९-१०-१६)

प्रश्न २: समान ओव्या

- कीर्ती पाहता सुख नाही | सुख पाहता कीर्ती नाही | केल्याविण काहीच नाही | कोठे तळ्ही || (१९-१०-२५)
- कीर्ती पाहो जाता सुख नाही | सुख पाहता कीर्ती नाही | विचारावीण कोठेच नाही | समाधान || (१२-१०-१९)

प्रश्न ३: समर्थाच्या मठाचे वर्णन

समर्थाच्या मठात अनेक विषयांवर विचार विनिमय चालू असतो. तेथे विविध समस्या, राजकारण यांच्यावर चर्चा घडत असते. प्रामुख्याने अध्यात्म, उपासना व राजकारण हे विषय चर्चेस असत. सद्गुणावर निरूपण चालते. परस्पर विरोधी मते मांडली जातात. साधार, सप्रमाण वाद विवाद होतात. खरे काय खोटे काय याच्यावर साधक बाधक चर्चा होते.

प्रश्न ३: थोडक्यात उत्तरे

- शक्यतो शक्तीवन्ताला अनेक प्रकारचे विचार सांगणे इष्ट का?

मठाधिपतीचे कार्य दगदगीचे असते. विविध विषयांचा अळ्यास, माणसांशी संपर्क, प्रवास, वाद विवाद, सर्वांशी जमवून राहणे, या सर्वे गोष्टी एखाद्या दुबळ्या माणसाला शक्य नाहीत. म्हणूनच जो बुद्धीने, मनाने व शरीराने बलवान असेल त्यालाच आपले विचार शिकवावेत.

- महान्ताने कार्याचा व्याप वाढवताना कोणती खबरदारी घ्यावी?

जोपर्यंत झेपेल, आवडेल तोपर्यंतच काम करावे. एकदा का कामाचा, शोवतालच्या माणसांचा कंटाळा आला तर दुसऱ्या मार्गास जावे. (“वो अफसाना (story) जिसे अंजाम तक लाना न हो मुमकीन उसे इक खुबसूरत मोड देकर छोडना अच्छा” - साहीर लुधियानवी)

प्रश्न ४ अ : निष्क्रियता सोडून भक्तिमार्गाचा प्रसार करावा (खूप matching ओव्या सापडल्या नाही असे वाटते)

- जुन्या लोकांचा कंटाळ आला | तरी नूतन प्रांत पाहिजे धरीला | जितुके होईल तितक्याला | आळस करू नये || (१९-१०-१८)
- काम नसणार नासते | अपान वेडे उगेच पाहते | आळसी हृदयशून्य ते | काय करू जाणे || (१९-१०-२१)

प्रश्न ४ ब : दासबोधाचा प्रसार का व्हावा

सर्वसंधारणपणे धार्मिक साहित्य म्हणजे जड, उगाचच गहन विषय, ज्याचा practical आयुष्याशी काहीही संबंध नाही असा समज आहे/असतो. माझाही होता. पण दासबोध वाचत असताना असे बिलकुल वाटत नाही. आजच्या आर्थ्यातही एकदम वापरता येतील असे विचार समर्थानी मांडलेले आहे. उगाचच खोटा चांगलपणा, खोटी टोकाची नीतीमत्ता वापरणे शक्य नसते. तेच समर्थानी शिकवले आहे. उद्देश चांगला ठेवून आधी प्रपंच आणि त्यातूनच घरमार्थ, समाज सेवा ही अत्यांतील मोलाची शिकवण समर्थ देतात. म्हणून याचा प्रसार होणे ही काळाची गरज आहे.

श्रीराम प्रसन्न

दि २२-११-२०११

श्री योगेश कुळकर्णी यांस स.न.वि.वि.

स्वाध्याय १० (विवेकलक्षण) द.१९ स.१०)

प्र१) हे उत्तर लिहिणे सोपे नव्हते. तुमचे प्रयत्न योग्य झाले. निवडलेल्या तीन्ही ओव्या योग्य निवडल्या आहेत. अश्या प्रश्नाचे उत्तर लिहिताना स्पष्टीकरण लिहीले असते तर ते फारच उत्तम झाले असते. यापुढे जरूर लिहावे.

प्र२) उत्तर बरोबर. समर्थानी सर्वसामान्यांसाठी दासबोध लिहिला आहे. मुख्य जे सांगायचे ते पुनःपुनः सांगण्याची समर्थाची पद्धत आहे. कोणतेही काम जर ईश्वराची पूजा म्हणून केले तर माणूस ते अगदी नीट पणे करतो. मग काम उत्तमच करणारा अशीच त्याची कीर्ती होते. मुद्दाम नाव व्हावे म्हणून वेगळे प्रयत्न करण्याची आवश्यकताच रहात नाही. हे येथे लक्षांत घ्यायचे आहे. त्यासाठीच हा प्रश्न आहे. गीते मधील भगवंतानी सांगितलेला निष्काम कर्मयोग तो हाच. तुमचे उत्तर अगदि योग्यच आलेले आहे. येथे पण स्पष्टीकरण लिहीले असते तर बरे झाले असते. यापुढे जरूर लिहावे.

प्र३) उत्तर ५-६ ओळींत लिहीणे तसे सोपे नाही. तुम्ही लिहीलेले सर्व मुद्दे बरोबरच आहेत.

राजकारणावरही समर्थाच्या मठांमधे (support to Shivajimaharaja's. Work) कार्य होत असे. हे पण लिहिल्याने तुमचे उत्तर परीपूर्ण झालेले आहे. छान.

उत्तर योग्य आलेले आहे.

प्र४अ आणि ब ऐवजी तुम्ही या प्रश्नाचा क्र. ३ लिहिला आहे. तो ४ अ, व ४ ब आहे.

प्र ४अ) उत्तराचे मुद्दे बरोबर. उत्तर अगदि योग्य आहे. संदर्भ ओवी लिहायची राहून गेली आहे. आपल्या रोजच्या व्यवहाराच्या कामात पण हेच मुद्दे उपयोगी आहेत.

कोणालाही काम सांगायच्या आधी त्याची काम करण्याचि क्षमता विचारांत घ्यावी.

तुमचे उत्तर योग्यच आहे. महंत म्हणजे leader नेता, supervisor असा घेतला तर व्यवहारात कसे वागायचे ते मार्गदर्शन मिळते. आपणच आपल्या घरांतले महंत आहोत म्हणून आपल्या घरीं तसेच कार्यालयांत पण हे मार्गदर्शन उपयोगिच आहे. असो,

प्र४ ब) उत्तर अगदी योग्य. जर काम झेपले नाही तर व्याप तितका संताप ही म्हण लागू होते. झेपेल तितके काम केले की लोकप्रसन्न राहतात. त्यामुळे व्याप वढतो. वैभव (आर्थिक तसेच पारमार्थिक) वाढते. हा मुद्दा उत्तरच्यासाठी घ्यायचा आहे. शिवाय महंत निःस्पृह हवा. हेही महत्वाचे आहे.

पुढच्या प्रश्नाचा क्र पण ४ ऐवजि ५ अ व ५ब आहे. तो correct करून समीक्षण केले आहे. तुमच्य

उत्तरांत correction करून घ्यवे.

प्र.५ मध्ये उत्तराची ओवी १७ खालील प्रमाणे आहे.

.आपण कराव करवावे। आपण विवरावे विवरवावे। आपण धरावे धरवावे। भजनमार्गासी॥१९-१०-१७॥

ह्यामध्ये करणे धरणे म्हणजेच निष्क्रीयता सोडणे. १८, १९ मधील चरण पण ह्यासाठी ref म्हणून घ्यायचे. म्हणजे मग मुद्दा स्पष्ट होतो. कथीकधी ही पद्धत वापरावी लागते.

प्र५ब) सर्व मुद्दे मनास पटणारे आहेत. आपल्या मित्रमंडळींना दासबोधाच्या ह्या अभ्यासक्रमा बद्दल माहीती जरुर या. तसेच आतापर्यंत वाचलेल्या व आवडलेल्या ओव्या त्यांना सांगा म्हणजे त्यांन पटेल. त्यांन हेही सांगा की हा अभ्यास केला तर त्यांचा व्यावहारीक फायदाच होईल. अभ्यास उत्तम होतो आहे. उत्तरे आवडली.

घरच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ. मी १३ नोव्हेंबरला परत आलेलो आहे. स्वाध्याय १०, ११, १२ समीक्षण एकत्रच पाठवत आहे..

आपला

रवींद्र फडके.

प्रश्न १: ओव्या पूर्ण लिहा

1. अन्यायी तो दैन्यवाणा
न्याये वर्तल तो शहाणा | अन्यायी तो दैन्यवाणा | नाना चातुर्याच्या खुणा | चतुर जाणे || (१४-६-१३)
2. तेणे आपण सुखी व्हावे
म्हणोन दुसऱ्यास सुखी करावे | तेणे आपण सुखी व्हावे | दुसऱ्यास कष्टविता कष्टावे | लागेल स्वये || (१४-६-२३)
3. पतित करावे पावन
शहाणे करावे जण | पतित करावे पावन | सृष्टीमध्ये भगवद्भजन | वाढवावे || (१४-६-३३)

प्रश्न २: ओव्यांचे स्पष्टीकरण करा

1. उत्तम गुण अभ्यासिता येती
अवगुण सोडिता जाती | उत्तम गुण अभ्यासिता येती | कुविद्या सांडूनी सिकती | शाहणे विद्या || (१४-६-५)
काही गोष्टी बदलू शकणाऱ्या तर काही न बदलणाऱ्या असतात. समर्थ त्याला आगंतुक व सहज गुण असे संबोधतात. या ओवीत बदलू शकणाऱ्या अश्या आगंतुक गुणाची उदाहरणे दिली आहेत. प्रयत्नांनी अवगुण सोडता येतात, चांगले गुण अंगीकारता येतात, वाईट सवयी सोडून चांगल्या जोडता येतात. प्रयत्नाने माणूस सदपुरुष, विचारवंत, वैभवी, जगदान्य असा बनू शकतो.
2. तने मने झिजावे | तेणे भले म्हणोनी घ्यावे
तने मने झिजावे | तेणे भले म्हणोनी घ्यावे | उगेची काल्पता सिणावे | लागेल पुढे || (१४-६-२१)
“केल्याने होत आहे रे आधी केलेची पाहिजे”. जो लोकांच्या मदतीस जातो, त्यांच्यासाठी सर्वस्व अर्पण करतो त्याला लोक चांगला म्हणतात. पण हे काहीही न करता नुसता जो हयाची कल्पना करीत बसतो, प्रत्यक्षात काहीही करीत नाही त्याला नक्कीच लोक चांगला म्हणत नाहीत, तर या , उलट त्याला कष्टीच व्हावे लागते.

प्रश्न ३. १: भाग्यवान आणि करंटा यांचा उल्लेख

समजले आणि वर्तले | तेची भाग्यपुरुष जाले | यावेगळे उरले | ते करंटे पुरुष || (१४-६-२५)
जो गोष्टी अमाजावीन घेतल्यावर आचरणात आणतो तो भाग्यशाली ठरतो. ज्याला काळातच नाही तो दुर्दैवी/मुर्ख, पण ज्याला कळूनही कृती करीत नाही तो ‘करंटा’.

प्रश्न ३. २: लोकसंग्रह का वाढवावा

दुसऱ्यांना सुखी करावे की आपण स्वतः सुखी होतो. लोकांसाठी आपले ताना मन खर्च करावे. वेळेस हीच लोक आपल्याला उपयोगी पडू शकतात. आपल्याला भला समजतात. आणि अशी मान्यता प्राप्त झालीई की स्वतःलाही बरे वाटते, कृतकृत्य वाटते. लोकांच्या अडचणी सोडवल्या, मैत्री ठेवली की लोकसंग्रह वाढू लागतो.

प्रश्न ४: चूक की बरोबर

1. कामाचा व्याप वाढला तर वैभव वाढते - बरोबर, जेवढा जास्त व्याप/उद्योग, तेवढी समृद्धी.
2. बाह्यरूप चांगले असेल आणि अंतरंग वाईट असेल तरी चालते - चूक, अंतरंगाच्या सौंदर्याला जास्त महत्व द्यावे.

प्रश्न ५ १: दासबोध प्रसार

होय. आपला approach हा समाजाभिमुख असावा ही महत्वाची शिकवण या समासात आहे. लोकांना मदत करावी. स्वतःही प्रयत्नवादी राहून उत्तम पुरुष बनायचा प्रयत्न करावा. या सारखी चांगली शिकवण समाजात प्रसारित व्हावी यासाठी स्वतः पासून सुरुवात केली पाहिजे व इतरांना पण शहाणे करून सोडावे.

प्रश्न ५ २: अभ्यासार्थीची संख्या

माझ्या कुटुंबपुरते मर्यादित न राहता मी काही मित्रांमध्येही मी करीत असलेल्या अभ्यासाविषयी चर्चा केली. हा अभ्यासक्रम emailद्वारे सहजपणे करिता येत असल्याने त्यांना सुचवले आहे. अजून संख्या वाढवण्यासाठी आपण Newsletter, YouTube video series, facebook page हे उपक्रम करता येतील. दासबोधसंदर्भातील होणाऱ्या व्याख्यानांची माहिती कळली तर लाभ घेता येईल.

प्रश्न ५ ३: समस्यांची चर्चा

समस्या खरेतर विशेष नाहीत. हे साहित्य जास्तीत जास्त electronic स्वरूपात प्रसारित केले, शाळांमध्ये तासिका घेऊन पोहोचवले तर चांगला प्रसार होईल. प्रसाराच्या मार्गाची चर्चा व्हावी असे वाटते.

श्रीराम प्रसन्न

दि. ६-१०-२०११

सिं.योगेश कुळकर्णि यांस स.न.वि.वि.

स्वाध्याय ११ चे समिक्षण करून पाठवित आहे. मी १२ nov पर्यंत गावाला जातो आहे. तरी स्वाध्याय १२ वा १२ नोहे, नंतर पठवावा ही विनंती.

स्वाध्याय ११ चातुर्यलक्षण द.१४ स ६

प्र.१) तीनही ओव्यांची निवड बरोबर. आपले रोजचे व्यवहारातले जीवन यशस्वी होण्यासाठी दुसरी ओवी मार्गदर्शक .

प्र.२-१) उत्तर बरोबर. आपले अवगुण कोणते ते शोधणे महत्वाचे. त्यानंतर ही ओवो स्वतःच्या वागण्यात बदल करण्यासाठी उपयोगी. स्पष्टीकरण योग्य आहे. कांहि उदाहरणे देऊन स्पष्टीकरण करता आले तर पहावे. अभ्यासात आणखी आनंद मिळेल.

प्र.२-२) उत्तर ठीक आहे. आपल्या समाजात छोट्या समारंभासाठी बरेच वेळा कामे करायला उत्तासाही कार्यकर्तेच मिळत नाहीत. (गणेशोत्सवाचे ऊदा). आशावेळी आपलि काय भूमिका असावी ते आपण ह्या मार्गदर्शनावरून ठरवू शकतो.

प्र.३-१) उत्तर बरोबर. काय समजले की माणूस भाग्यवान होतो यावर विचार दासबोधामधे आपल्याला वाचायला मिळतात..

प्र.३-२) हे उत्तर अगदी योग्य आलेले आहे.

प्र४-१) उत्तर बरोबर. स्पष्टीकरण दिले असते तर उत्तरास शोभा आली ठासती..

प्र.४-२) उत्तर बरोबर. .

प्र ५-१) शिदोरि म्हजे आपल्याल आवडलेल्या ओव्या एकत्र करून घेणे. म्हणजे त्य वरच्वर वाचनांत राहतात व वर्तनांत चुका होत नाहीत.

प्र५-२) प्रयत्न स्तुत्य आहे. अभिनंदन व यशासाठी शुभेच्छा.

प्र.५-३) तुमचे suggestion संयोजकाना पाठवित आहे.

अभ्यास उत्तम आहे. असाच चालू ठेवावा.

घरच्या सर्वना मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ

आपला

रविन्द्र फडके.

श्री.योगेश कुळकर्णी यांस स.न.वि.वि.

स्वाध्याय ११ चे समिक्षण करून पाठवित आहे. मी १३ नोव्हेंबरला परत आलो. आज स्वाध्याय ११ चे समीक्षण करून पाठवित आहे.

स्वाध्याय ११ चातुर्यलक्षण द.१४ स ६

प्र.१) तीनही ओव्यांची बरोबर पूर्ण केलेल्या आहेत. यापुढे अश्या प्रश्नाचे उत्तर लिहितांना थोडे आपल्याला कळलेले स्पष्टीकरण जरूर लिहावे.

आपले रोजचे व्यवहारातले जीवन यशस्वी होण्यासाठी दुसरी ओवी मार्गदर्शक आहे.

प्र.२-१) उत्तर बरोबर. आपले अवगुण कोणते ते शोधणे महत्वाचे. त्यानंतर ही ओवो स्वतःच्या वागण्यात बदल करण्यासाठी उपयोगी. स्पष्टीकरण योग्य आहे. कांहि उदाहरणे देऊन स्पष्टीकरण करता आले तर पहावे. अभ्यासात आणखी आनंद मिळेल. साधारणतः जर एखादी गोष्ट आपण ५० वेळा नियमितपणे केले(दररोज एकदाच) तर ती सवय लागते. उदा. सकाळी ५ वाजता उठणे.

प्र.२-२) उत्तर ठीक आहे. आपल्या समाजात छोट्या समारंभासाठी बरेच वेळा कामे करायला उ उत्साही कार्यकर्तेच मिळत नाहीत. (गणेशोत्सवाचे उदा). अशावेळि आपली काय भूमिका असावी ते आपण ह्या मार्गदर्शनावरून ठरवू शकतो.

प्र.३-१) उत्तर बरोबर. काय समजले की माणूस भाग्यवान होतो यावर विचार दासबोधामधे आपल्याला वाचायला मिळतात..काय समयाजचे व कसे वर्तायचे हेच आपल्याला दासबोधाच्या अभ्यासामुळे कळणार आहे.

प्र.३-२) व्यवहारामधे कसे रहायचे ते ही ओवी सांगते. तुमचे उत्तर बरोबर आहे.

प्र४-१) उत्तर बरोबर.

प्र.४-२) उत्तर बरोबर. .

अश्या प्रश्नाचे उत्तराबरोबर ओवी व स्पष्टीकरण दिले उत्तरास शोभा येते. म्हणुन ह्यापुढे जरूर ओवी व चार पांच वाक्यांत स्पष्टीकरण लिहावे.

प्र ५-१) शिदोरि म्हणे आपल्याल आवडलेल्या ओऱ्या एकत्र करून घेणे. म्हणजे त्या वरचेवर वाचनांत राहतात व वर्तनांत चुका होत नाहीत.

प्र५-२) व ५-३) प्रयत्न स्तुत्य आहे. अभिनंदन व यशासाठी शुभेच्छा. तुमचे suggestion संयोजकाना पाठवित आहे.

अभ्यास उत्तम आहे. असाच चालू ठेवावा.
घरच्या सर्वांना मानाप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ

आपला
रविन्द्र फडके.

प्रश्न १: ओळ्या लिहा

- जे दृश्याच्या आत, बाहेर, तसेच ब्रह्मांडाच्या पोटातही भरलेले आहे, त्या शुद्ध ब्रह्माची सर कोणास येणार ?
दृश्या सबाहे अंतरी | ब्रह्म दाटले ब्रह्मांडोदरी | आरे त्या विमळाची सरी | कोणास द्यावी || (२०-१०-११)
- पिंड ब्रह्मांडाच्या निरासानामुळे ब्रह्माच निराभास होऊन राहते, मग येथून तेथपर्यंतचा विस्तार भकास बनतो.
पिंडब्रह्मांडनिरास | मग ते ब्रह्म निराभास | येथून तेथवरी अवकास | भकासरूप || (२०-१०-२२)
- ब्रह्माच्या संदर्भात शब्द निरर्थक ठरतात. कल्पना कल्पू म्हणू शकत नाही म्हणून कल्पनातीत ब्रह्माला जाणवायचे असल्याच विवेक हेच एक कारण आहे.
ब्रह्मासी शब्दाची लागेना | कल्पना कल्पू शकेना | कल्पनेतीत निरंजना | विवेके वोळखावे || (२०-१०-२४)

प्रश्न २: समर्थाचे श्रेय न घेण्याविषयीचे कारण

समर्थाचे श्रेय घेण्याविषयी म्हणणे आहे की, हे जे झाले आहे ते ईश्वरी कृपेने झाले आहे. श्रीरामाचीच कृपा आहे, त्याचीच वाचने आहेत. सर्व जर ईश्वरी इच्छेने चालू असेल, त्याच्याच कर्तृत्वाने झाले आसेल तर या ग्रंथाचे श्रेय कसे घेता येईल.

प्रश्न ३: दासबोध अभ्यासाविषयी सूचना

सर्वसाधारणपणे ग्रंथाचे वाचन करण्याची पद्धत असते. पण नुस्त्या वाचनाचे काहीही महत्व (प्रयोजन) नाही. त्याची प्रचीती, अनुभव जर येत नसेल तर फक्त वाचन व्यर्थ आहे. सर्व २०० समास साधकाने व्यवस्थित समजून घ्यावेत व त्याचे अनेक वेळा मनन करावे म्हणजे यातील गाभार्थ दर वेळेस अधिकाधिक समजायला लागेल.

प्रश्न ४: जोड्या जुळवा

- जाले साधनाचे फळ - संसार झाला सफळ
- समस्तांचे मस्तकी राहे - मध्यानी मार्थड जैसा
- आकाशाचा डोहो भरला - कदापी नाही उचंबळला
- ब्रह्मासी शब्दाची लागेना - कल्पना कल्पू शकेना

प्रश्न ५: उत्तरे द्या

- 'पत्राद्वारा दासबोध' यात पुढेरी भाग घेणार का?
होय. आत्ताच पुढील वर्षाचे पुस्तक download केले आहे. डिसेम्बर मध्ये या वर्षाची उजळणी करणार आहे.
- समास किती वेळा वाचवा लागतो? लिहिण्यास किती वेळ लागतो?
मी पूर्ण स्वाध्याय दोनदा वाचतो. एकदा समजावून घेण्यासाठी आणि नंतर प्रश्न सोडवण्याआधी पुन्हा एकदा. उत्तरे देण्यास एक तास लागतो.

3. ग्रंथ हाताशी नसताना प्रश्नपत्रिका सोडवू शकाल का?
नाही. आत्तापर्यंतचे सर्व स्वाध्याय पुस्तक समोर ठेवून सोडवलेले आहेत.
4. स्वाध्यायाची स्वतंत्र फाईल आहे का?
होय, both for softcopies as well as hardcopies.
5. आपले सर्व स्वाध्याय झाले आहेत का?
होय. हा शेवटचा.

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

श्री. रा. रा. कुळकर्णी यांस स.न.वि.वि.

२४-११-२०११

स्वाध्याय १२ वा द.२० समास १० विमलब्रह्म निरूपण

प्र.१) सर्व ओव्या बरोबर निवडल्या आहेत. उत्तर बरोबर.

ओव्यांच अर्थ (शब्दार्थ) लिहिला ते पण योग्यच आहे. असे हे ब्रह्म आपल्यासाठी मुळीच अगोचर खरेतर नाही. त्या पासूनच सर्व सृष्टीची उत्पत्ती झाली आहे. (reference उपनिषदे) आपण त्याता भगवंताच्या मूर्तीमधे पहातो. म्हणूनच नामस्मरण करतो .

प्र २) ओवी २०-१०-३०, ३४, ३५ पाहील्या की लक्षांत येते की सर्व काही श्रीरामाच्याच कृपेने झाले आहे असे समर्थ म्हणतात.

ह्या ओव्या उत्तरांत लिहायच्या होत्या व नंतर त्यांच गोळाबेरीज अर्थ.

अर्थ तुम्ही लिहिलाच आहे. (ओव्या कां बरे लिहिल्या नाहीत. असो. फार मोठी चूक नाही.) उत्तर बरोबर आहे.

प्र. ३) अभ्यास करण्या विषयी समर्थाची सुचना

वीस दशक दोनशे समास। साधके पाहावें सावकाश। विवरतां विशेषाविशेष। कळौं लागें॥२०-१०-३२॥

ह्या ओवीचा संदर्भात तुमचे उत्तर बरोबर आहे.

प्रत्येक शब्दच नव्हे तर दशकाचे हेच नांव कां दिले असेल? ह्या शब्दाचा अर्थ काय? इतर ठिकाणी काय मार्गदर्शन केलेले आहे ? असा विचार करत करत ग्रंथ वाचन करायचे. न कळल्यास जाणकारांना विचारायचे. असा अभ्यास केल की आपोआप कळू लागते.

प्र ४) सर्व जोड्या बरोबर जुळविल्या आहेत. उत्तर यथार्थ.

प्र ५-१) छान. मधुन मधुन पहिल्या वर्षामधे जे शिकलो त्याचि उजळणि जरूर करावी.

प्र ५-२) अभ्यासाची पद्धत योग्य आहे.

प्र ५-३) हरकत नाही. मीपण ग्रंथ पुढे ठेवूनच अजुनही अभ्यास करतो. पण ओव्या मात्र पाठ करण्याचा प्रयत्न करत असतो.

प्र ५-४) ऊतम.

प्र ५-५) योग्य पद्धतिने वेळेवर अभ्यास तुम्ही पूर्ण केला आहे. अभीनंदन.

घरच्या सर्वांना मानप्रमाणे स.न. अथवा अ.आ.

आपला
रविन्द्र फडके.

